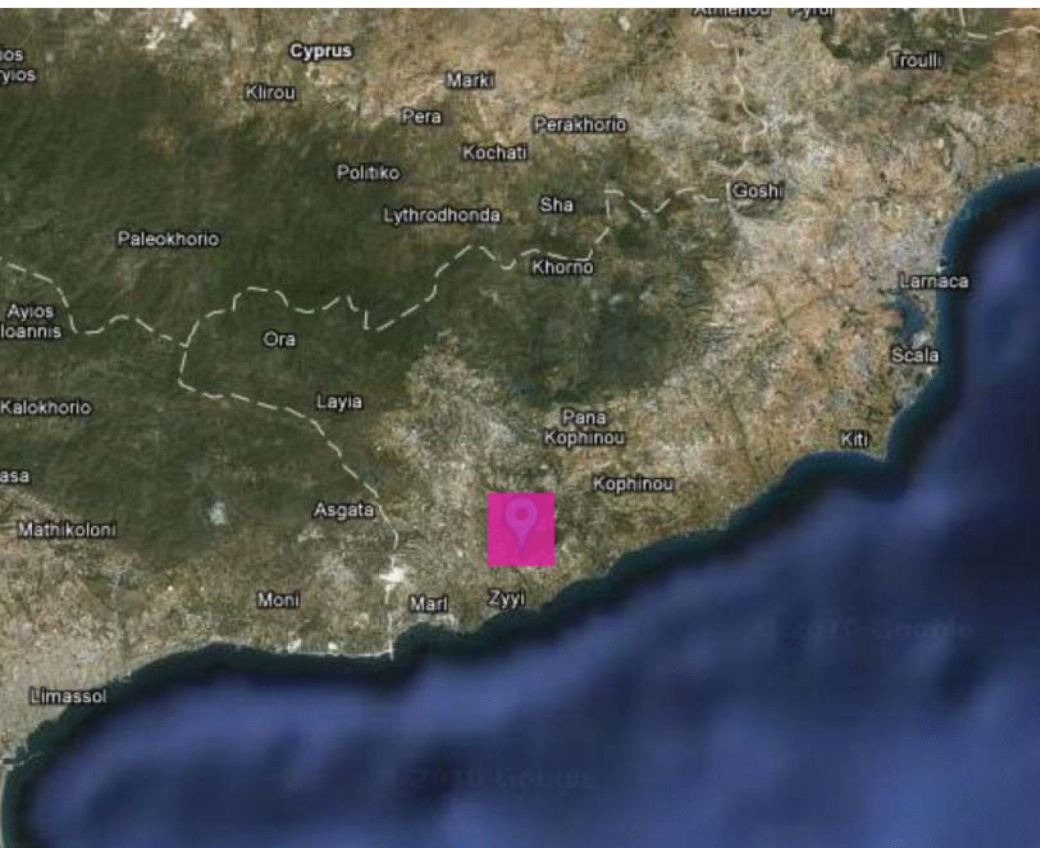

ΑΡΗ 311,1

Παραδοσιακή αρχιτεκτονική και σύγχρονοι προβληματισμοί

Το Μαρώνι

Τοποθεσία

Το Μαρώνι βρίσκεται κτισμένο 35 χιλιόμετρα νοτιοδυτικά της Λάρνακας και σε απόσταση 2 χιλιομέτρων από τη θάλασσα. Το χωριό συνορεύει με το Ζύγι και το Ψεματισμένο.

Ποταμός

Στα παλιά χρόνια οι κάτοικοι προμηθεύονταν νερό από το ποταμό "Σαυτόν" τώρα όμως λόγω της συνεχόμενης ανομβρίας και την κατασκευή υδατοφράχτη στη περιοχή έχει σταματήσει η ροή νερού.

Εκκλησίες

Αρχικά το χωριό είχε αναπτυχθεί γύρω από την παλιά εκκλησία του Αγίου Γεωργίου, νοτιότερα από το τωρινό χωριό, λόγω όμως μιας επιδημίας το χωριό μεταφέρθηκε βορειότερα για να προφυλαχθεί.

Συμβίωση ελληνοκυπρίων - τουρκοκυπρίων

Στο χωριό υπήρχαν και τουρκοκύπριοι οι οποίοι συζούσαν αρμονικά με τους ελληνοκύπριους. Αν και η συναναστροφή των δύο "ομάδων" δεν παρουσίαζε προβλήματα είχαν και αυτοί το δικό τους καφενείο, σχολείο και τζαμί. Η αρμονική συμβίωση υπήρξε μέχρι το 1963 οπότε οι Τούρκοι έφυγαν λόγω των δικοινοτικών ταραχών.

Ισοΰψεις

Το χωριό αποτελεί ένα ημιορεινό οικισμό με το υψηλότερο σημείο του πυρήνα του να βρίσκεται σε υψόμετρο 81,5 μέτρα και με υψομετρική διαφορά 20 μέτρα από το χαμηλότερο σημείο του.

- καλλιέργειες
- χαμηλή βλάστηση
- καλλιέργειες και χαμηλή βλάστηση

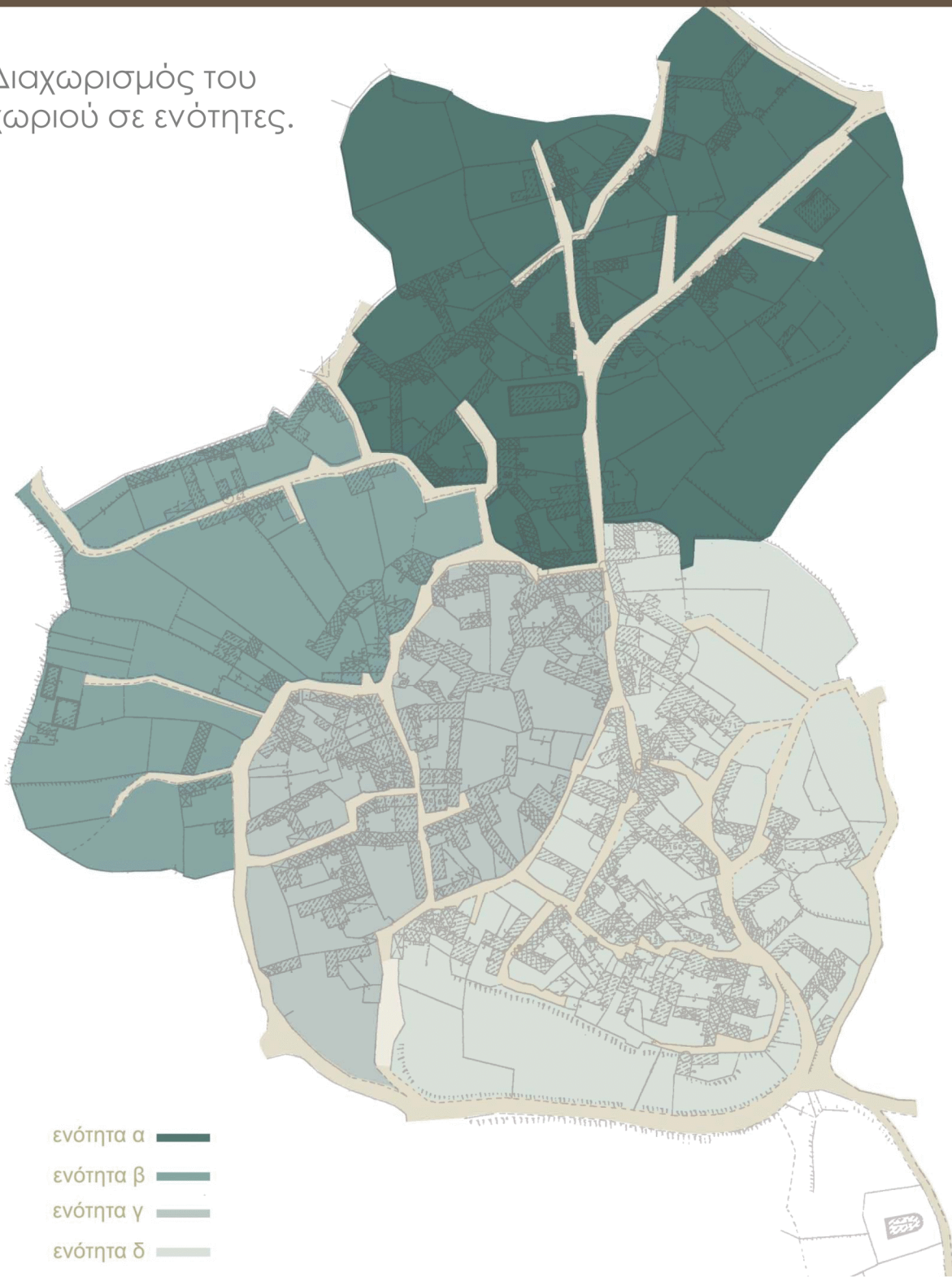
Κύρια ασχολία των κατοίκων είναι η καλλιέργεια.
Καλλιεργούνται κυρίως εσπεριδοειδή (λεμόνια, γκρέιπφρουτ, πορτοκάλια), σιτηρά, νομευτικά φυτά, ελιές, χαρουπιές και διάφορα είδη λαχανικών.
Η κτηνοτροφία στο χωριό είναι περιορισμένη.

Figure ground

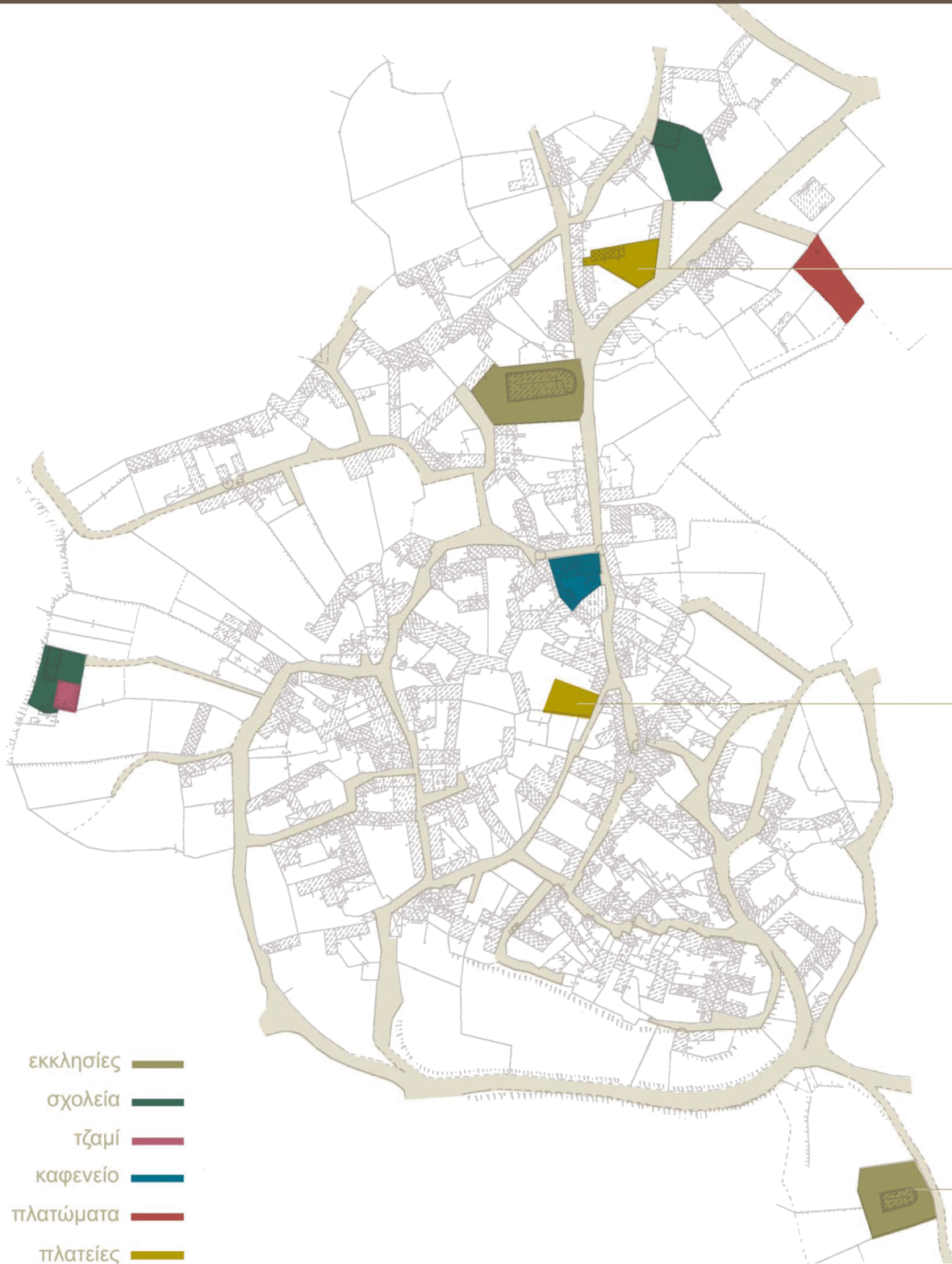
Ακανόνιστο πολεοδομικό και οδικό σύστημα.

Διαχωρισμός του χωριού σε ενότητες.

Με βάση την πυκνότητα της δόμησης στο χάρτη και κυρίως με το οδικό δίκτυο διαχωρίσαμε το χωριό σε τέσσερις ενότητες.

- ενότητα α
- ενότητα β
- ενότητα γ
- ενότητα δ

- εκκλησίες — light green
- σχολεία — dark green
- τζαμί — red
- καφενείο — teal
- πλατώματα — red
- πλατείες — yellow-green

Με τη μεταφορά του χωριού προς τα βόρεια ο χώρος γύρω από την εκκλησία, εξαιρουμένου του κοιμητηρίου, δεν χρησιμοποιείται πλέον.

- εκκλησίες —■—
- σχολεία —■—
- τζαμί —■—
- καφενείο —■—
- πλατώματα —■—
- πλατείες —■—

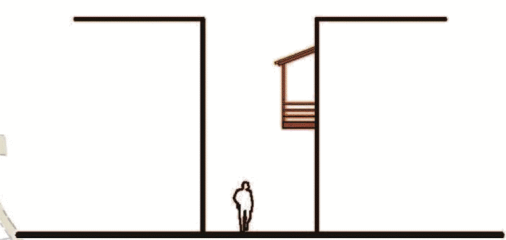
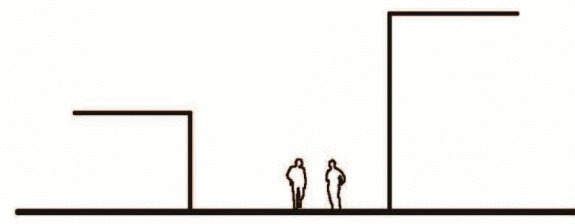
Στο χωριό υπάρχουν περιορισμένοι κοινόχρηστοι ανοιχτοί χώροι.
 Στο χάρτη παρουσιάζονται πλατώματα που πιθανόν να προέκυψαν μετά από κατεδαφίσεις κτηρίων .

Διακίνηση στο χωριό μέσω στενών, ελικοειδών, πλακόστρωτων δρόμων.

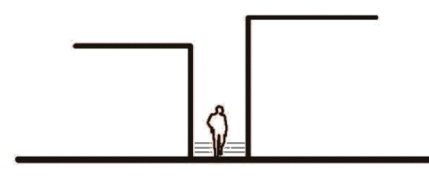
δρόμοι —
πλατώματα —

Στο χωριό παρατηρείται ποικιλία στις αναλογίες πλάτους των δρόμων και ύψους των κτηρίων.

Τομές
Κλ. 1:100

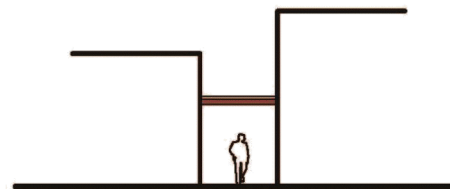

Τομές
Κλ. 1:100

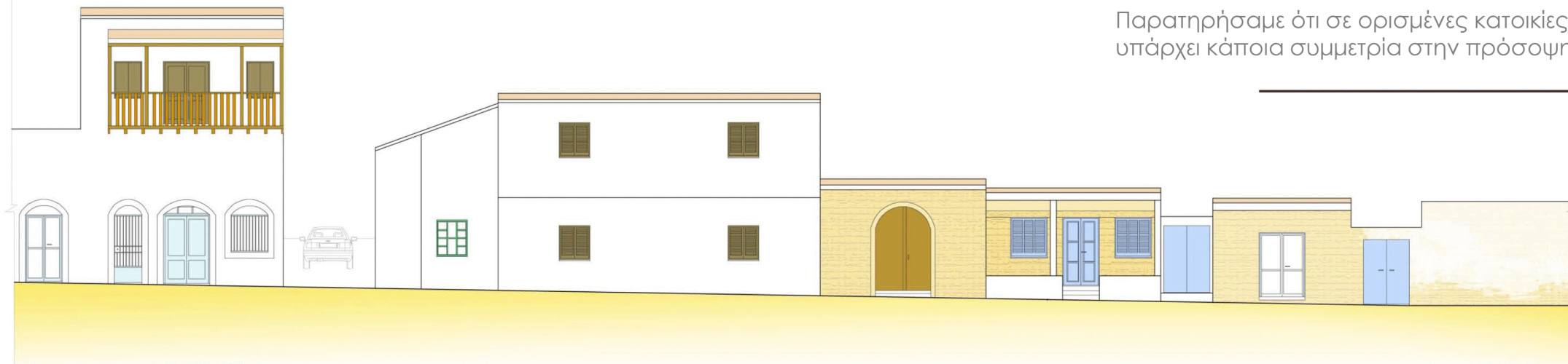
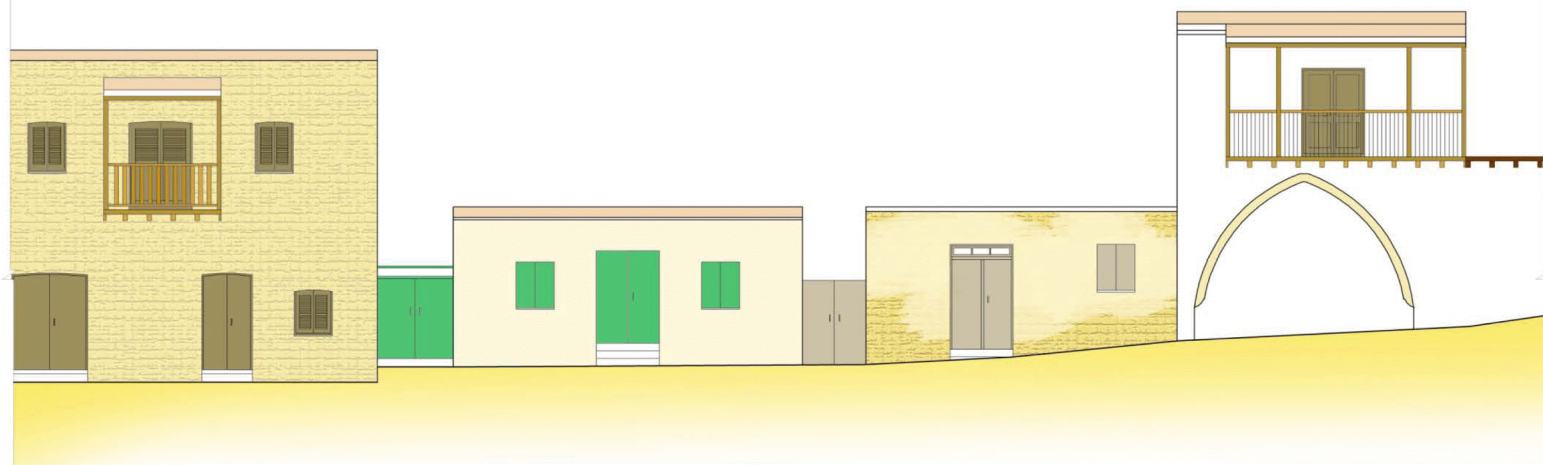
Δημιουργία περάσματος/είδους στοάς με τη χρήση οξυκόρυφων/διπλομούρελλων καμάρων (πελεκητή πέτρα) και οριζόντιων ξύλινων στοιχείων.

Τομή
Κλ. 1:100

Μορφολογική ανομοιογένεια κτηρίων χωριού.
Παρατηρούνται νεόκτιστες κατοικίες, παλαιότερες κατοικίες οι οποίες διατηρούν το παραδοσιακό τους χαρακτήρα και παλαιότερες οι οποίες δεχτήκαν σύγχρονες επεμβάσεις .

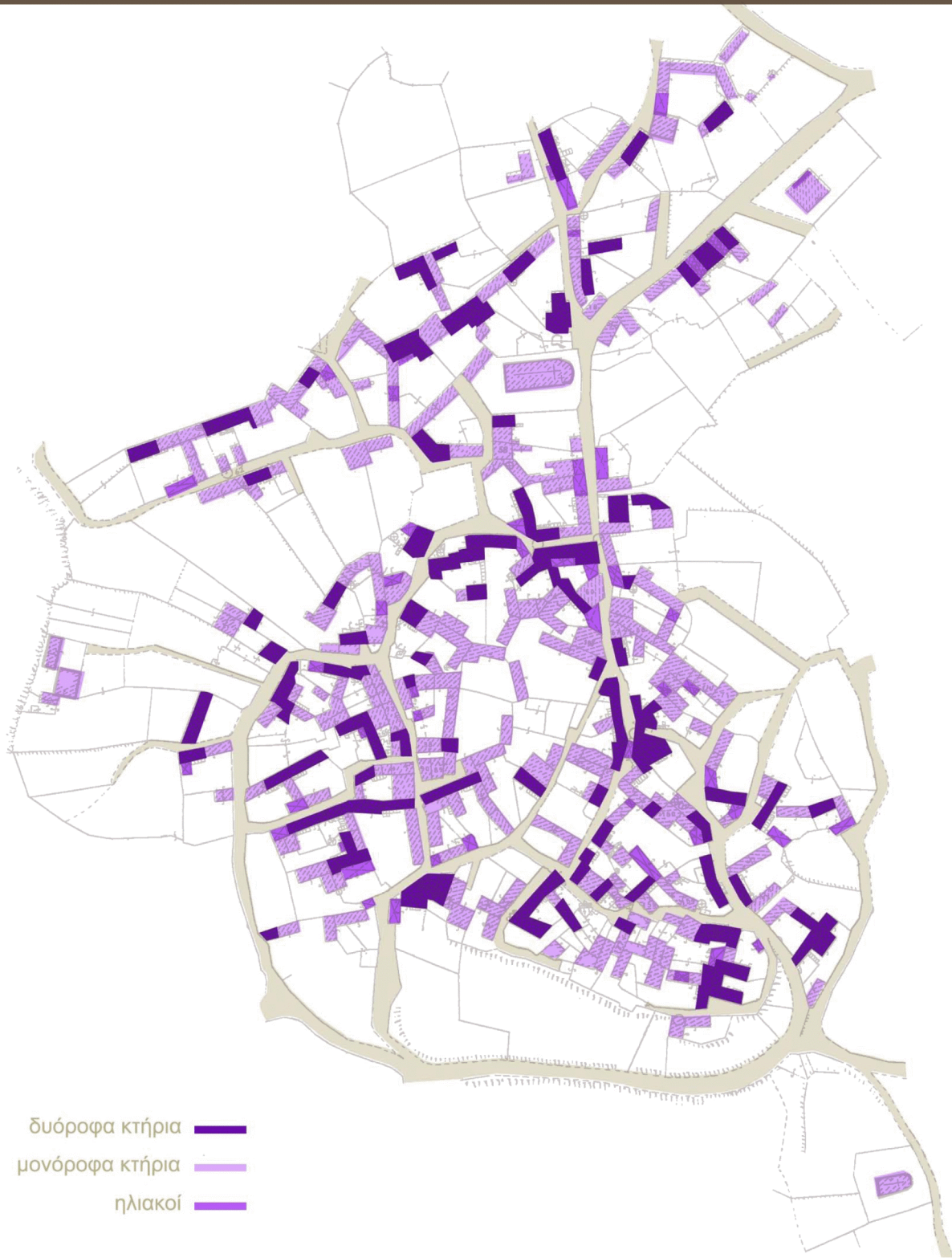

Παρατηρήσαμε ότι σε ορισμένες κατοικίες υπάρχει κάποια συμμετρία στην πρόσοψη.

- μικρού μεγέθους κατοικίες
- μεσαίου μεγέθους κατοικίες
- μεγάλου μεγέθους κατοικίες

Στο Μαρώνι καταγράψαμε διάφορα είδη κατοικιών. Υπάρχουν ισόγειες κατοικίες με ηλιακό/πόρτιο ή απλά μακρυνάρια, διώροφες κατοικίες με ή χωρίς ηλιακό/πόρτιο και μεμονωμένες περιπτώσεις με ηλιακό/πόρτιο στους δύο ορόφους.

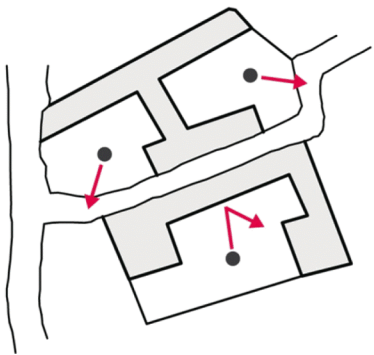

Κατοικία με ηλιακό και στους δύο ορόφους.

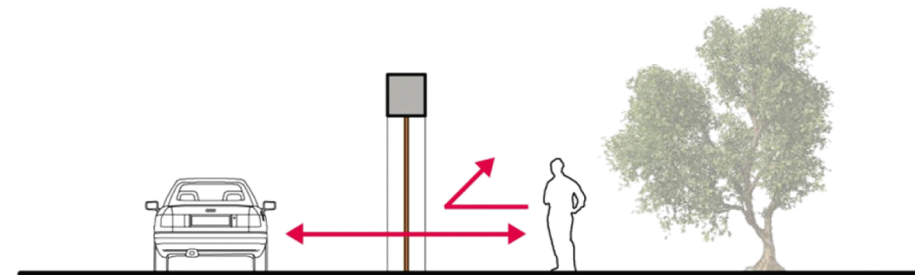
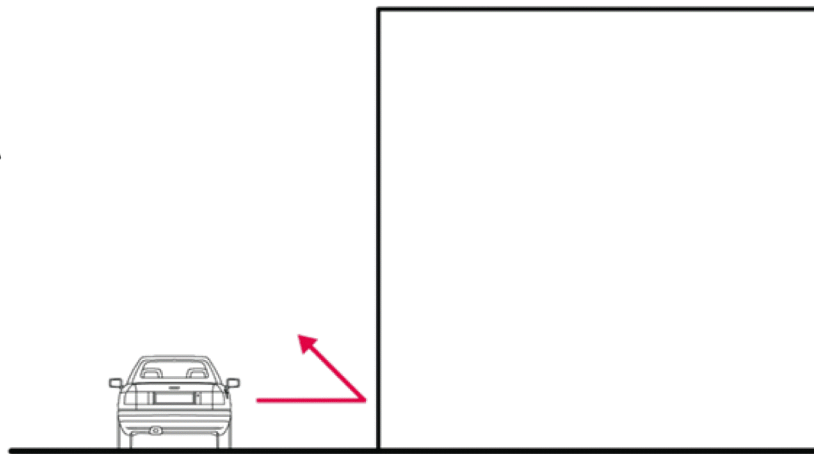
Λόγω του ότι το Μαρώνι είναι όπως είπαμε ημιορεινό παρατηρούνται περικλειστές αυλές με υψηλά περιτειχίσματα ώστε να εξασφαλίζεται η ασφάλεια των ενοίκων. Σε ελάχιστες περιπτώσεις τα περιτειχίσματα ήταν χαμηλά.

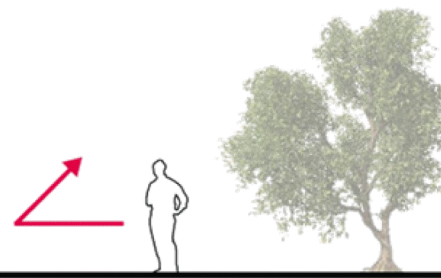
Οπτικές προσβασιμότητες

Ανάλογα οι οικίες βρίσκονται στο βάθος του τεμαχίου ή μπροστά στο δρόμο.

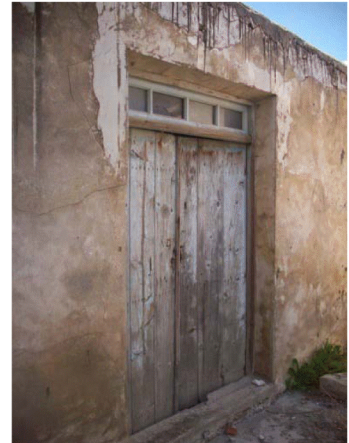
Η οπτική επαφή με το δρόμο είναι άμεση.

Η οικία αποκόπτει την οπτική επαφή της αυλής με το δρόμο.

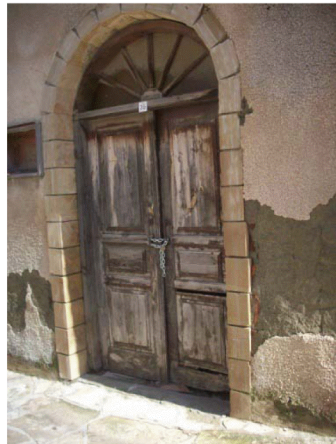
Κατηγοριοποιήσαμε τις θύρες που υπάρχουν στο χωριό σε 2 ομάδες με βάση το είδος της θύρας.

Ομάδα α

Σανιδωτές θύρες.

Ομάδα β

Νταμπλαδωτές θύρες.

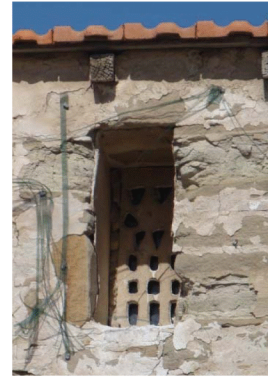

Στο πάνω μέρος της θύρας συχνά τοποθετούνται ανάγλυφα μεταλλικά και πέτρινα σύμβολα και η χρονολογία κατασκευής του σπιτιού.

Παράθυρα - ανοίγματα

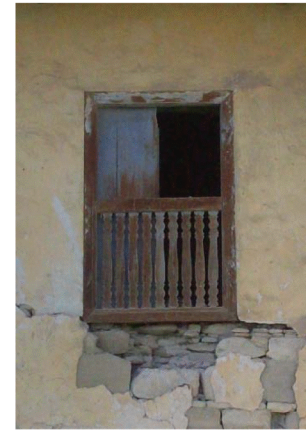
Κύρια υλικά για την κατασκευή θυρών και παραθύρων αποτελούσαν το ξύλο και το μέταλλο.

Αρσέρες.

Χρήση σιδεριών για ασφάλεια παραθύρων.

Παρμακωτά παράθυρα για προστασία από την ηλιοφάνεια και περιορισμό της οπτικής επαφής προς το εσωτερικό.

Σανιδωτά παράθυρα.

Τοποθέτηση φύλλων στο εξωτερικό και δημιουργία εσοχής εσωτερικά το οποίο χρησιμοποιείται σαν ένα είδος ραφιού από τους ενοίκους.

Εξωτερικές εσοχές στους τοίχους.

Δάπεδα

Σε δάπεδα γινόταν χρήση του γυψομάρμαρου της Τόχνης.

Σκάλες

Στο χωριό συναντήσαμε μόνο πέτρινες σκάλες με μαρμάρινο πάτημα, πιθανόν να υπήρχαν και σκάλες με ξύλινα στοιχεία οι οποίες δεν σώζονται.

Εξώστες

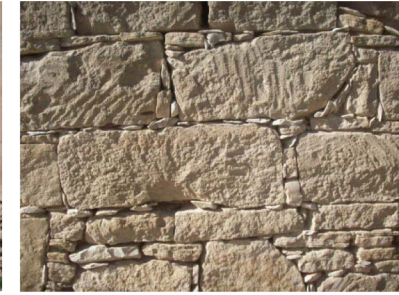
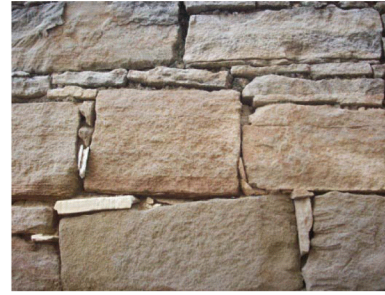
Μεγάλοι και μικροί ξύλινοι εξώστες (σε ορισμένες μεταγενέστερες περιπτώσεις γίνεται και χρήση μετάλλου για το κιγκλίδωμα).

Απουσία σκάλας και αποτυπωμάτων που πιθανόν να αποδείκνυαν το είδος της .

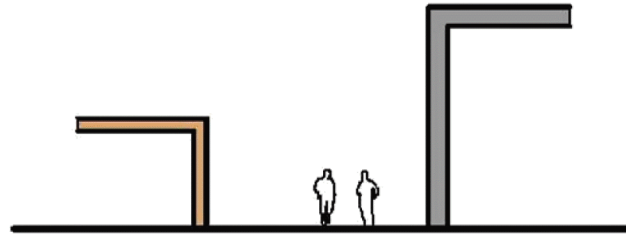

Τοιχοποιίες

Για τις τοιχοποιίες χρησιμοποιείται ακατέργαστη πέτρα της Τόχνης, ανάμεικτη με μικρότερες.

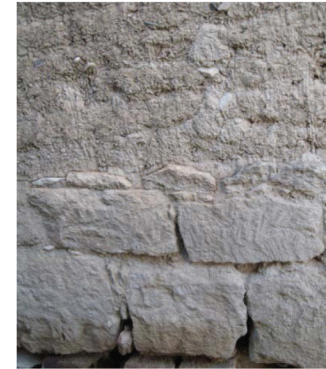

Οι πλινθόκτιστες τοιχοποιίες έχουν πάχος 40 εκ. και οι πετρόκτιστες 60 εκ.

Τομή
Κλ. 1:100

Σε ορισμένες περιπτώσεις συναντήσαμε το συνδυασμό πέτρας και πλιθαριού. Στα χαμηλότερα επίπεδα τοποθετείται η πέτρα και σε υψηλότερα επίπεδα το πλιθάρι.

Στέγες

Υλικά

Βολίτζι

Καλάμι

Πυλός

Κόννος

Βολίτζια και κλαδιά δέντρων.

Βολίτζια, καλάμια και χρήση εγκάρσιου οδηγού.

Μορίνες, καλάμια και χρήση εγκάρσιου οδηγού.

Μορίνες και ψαθαρκά.

Μορίνες και σανίδια.

Από τα παλιά χρόνια μέχρι και σήμερα ένας από τους στόχους κάθε σχεδιαστικής μελέτη ενός κτηρίου ήταν η επίτευξη μέγιστης βιοκλιματικής ωφέλειας. Αυτό προσπαθούσαν να το επιτύχουν με διάφορους τρόπους όπως με το σωστό προσανατολισμό των χώρων, την σωστή χωροθέτηση της αυλής, το φυσικό αερισμό και εξαερισμό, τον σωστό τρόπο σκίασης, τη χρήση παραδοσιακών υλικών τα οποία θα εξασφάλιζαν να ζεσταίνουν το σπίτι το χειμώνα και να το κρατούν δροσερό το καλοκαίρι κλπ. Ένα κεντρικό στοιχείο για την εφαρμογή των πιο πάνω στην παραδοσιακή αρχιτεκτονική αποτελούσε ο ηλιακός ο οποίος πολύ χαρακτηριστικά πολλοί τον παρομοιάζουν ως την “καρδιά” του σπιτιού. Σκοπός αυτής της εργασίας είναι η μελέτη του ηλιακού και συγκεκριμένα πως μεταβάλλεται ο ηλιακός ανάλογα με τον προσανατολισμό του, την χωροθέτησή του μέσα στο κτήριο, τη σχέση του με την αυλή, τις κινήσεις – χρήσεις του και πως ανάλογα με την κοινωνική τάξη διαμορφώνεται ο χώρος του ηλιακού.

Στην παραδοσιακή αρχιτεκτονική, γενικά, ο ηλιακός είναι τις περισσότερες φορές προσανατολισμένος προς το νότο και μπορεί να έχει μήκος όσο και το μήκος της όψης του σπιτιού προς την αυλή. Σε μερικές περιπτώσεις μπορεί να έχει σχήμα Γ ακολουθώντας την κάτοψη του σπιτιού. Κάποτε επαναλαμβάνεται και ένας δεύτερος ηλιακός στον όροφο. Άλλοτε περικλείεται από δωμάτια στη μία ή και στις δύο στενές του πλευρές στα οποία τους παρέχει πρόσβαση. Ο μεταβατικός χώρος του ηλιακού, μεταξύ του σπιτιού και της αυλής, του κλειστού και του ανοιχτού, είναι ο χώρος για την εργασία, το μαγείρεμα, τη ξεκούραση αλλά και για τις κοινωνικές συναναστροφές των κατοίκων. Παρέχει, επίσης, προστασία από τον ήλιο και τη βροχή. Συχνά σε μία από τις στενές του πλευρές βρίσκεται ο φούρνος ή η τσιμινιά που χρησίμευε για το μαγείρεμα. Σταφύλια και άλλα προϊόντα απλώνονται για να αποξηρανθούν, ενώ στην απέναντι πλευρά βρίσκεται η πέτρινη γούρνα για το πλύσιμο των ρούχων. Στα ψηλότερα ορεινά χωριά, ο διαθέσιμος χώρος για το κτίσιμο των οικοδομών είναι περιορισμένος λόγω της τοπογραφίας του εδάφους. Σε αυτή τη περίπτωση η αυλή είναι περιορισμένη και τα κτήρια “σκαρφαλώνουν” προς τα πάνω. Σε αυτές τις περιπτώσεις ο ηλιακός εμφανίζεται στο ψηλότερο επίπεδο του σπιτιού δημιουργώντας ένα είδος σκεπασμένης βεράντας. Καθώς πολλές φορές η αυλή είναι μικρή οι διάφορες εξωτερικές ασχολίες λαμβάνουν χώρα στον ηλιακό.

Η συχνή παρουσία ηλιακών και εξωστών στην πλευρά του δρόμου στους ορεινούς οικισμούς, αποτελεί σημαντική διαφορά από τους πεδινούς όπου η εσωστρέφεια είναι ο κανόνας.

Συγκεκριμένα στον ημιορεινό οικισμό του Μαρωνιού ο ηλιακός δεν παρατηρείται να ακολουθεί τα τυπικά πρότυπα προσανατολισμού. Ο σωστός προσανατολισμός για τον ηλιακό, όπως προαναφέραμε, είναι προς το Νότο έτσι ώστε να εκμεταλλεύεται τον ήλιο το χειμώνα και να προσφέρει σκίαση της κύριας όψης της οικίας προς την αυλή. Από τη σχέση αυτή με τον ήλιο πήρε και το όνομά του ο χώρος. Στο Μαρώνι δεν παρατηρείται νότιος προσανατολισμός αλλά συνήθως ο ηλιακός “βλέπει” προς την αυλή ή το δρόμο αντίστοιχα. Αποτελεί ένα χώρο ανοιχτό προς την αυλή, ημι-υπαίθριο, με τη χαρακτηριστική καμάρα, με τη βοήθεια του οποίου επιτυγχάνεται η είσοδος προς την αυλή. Σε κάποια παραδείγματα, όπως θα δούμε, με δωμάτια να γεινιάζουν στον ηλιακό αυτός τότε χρησιμοποιείται για να παρέχει πρόσβαση στα παρακείμενα δωμάτια της οικοδομής. Οι συχνότερες χρήσεις που παρατηρούνται στο συγκεκριμένο χώρο του ηλιακού είναι το μαγείρεμα, η ξεκούραση αλλά και κοινωνικές συναναστροφές μεταξύ των κατοίκων. Χρησιμοποιείται σε όλες τις περιπτώσεις για να παρέχει προστασία από τον ήλιο και από τη βροχή. Ο ηλιακός αποτελεί το σημαντικότερο τυπολογικό και μορφολογικό στοιχείο στην όλη σύνθεση της οικοδομής. Σε αντίθεση με την αυστηρή εξωτερική όψη των κτιρίων, στην εσωτερική αυλή οι όψεις ανοίγουν προς τα έξω με τις χαρακτηριστικές καμάρες των ηλιακών. Σε κάποιες περιπτώσεις με το πέρασμα των χρόνων βλέπουμε να τοποθετούνται τοίχοι, παράθυρα και να δημιουργούνται δωμάτια μέσα στους ηλιακούς. Πολλές φορές ανάλογα με τη κοινωνική τάξη των κατοίκων διαμορφωνόταν και ο χώρος του ηλιακού καθώς επίσης και οι χρήσεις του. Για παράδειγμα στα σπίτια των εύπορων οικογενειών υπήρχαν μέχρι και 2 ηλιακοί (τις περισσότερες φορές ο δεύτερος στον όροφο). Ενώ σε πιο φτωχές οικογένειες παρατηρείται το φαινόμενο όπου δημιουργούνται και άλλα δωμάτια μέσα στο χώρο του ηλιακού για να φιλοξενήσουν δευτερεύοντες χρήσεις.

Προσανατολισμός

Χωροθέτηση

Σχέση ηλιακού - αυλής

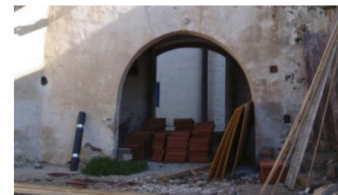
Κινήσεις

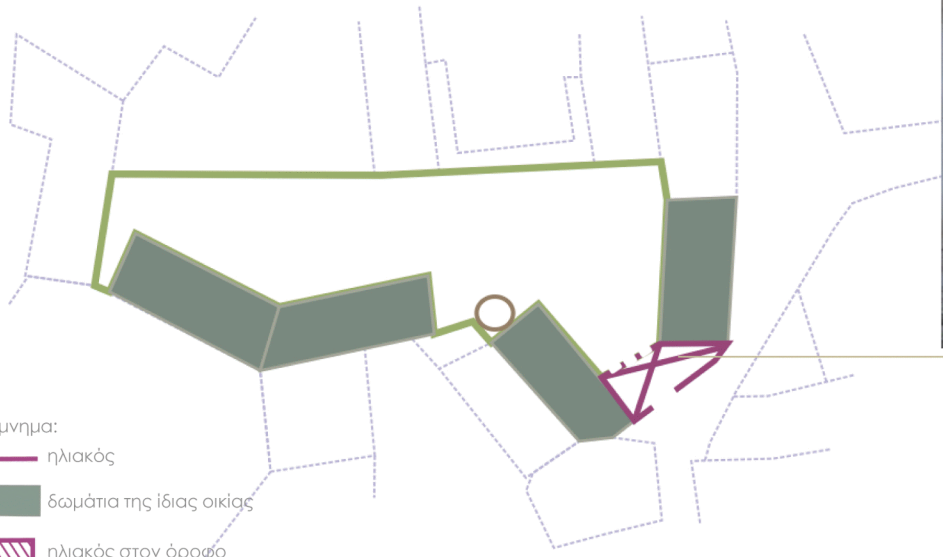
Κοινωνική τάξη

- δύοροφα κτήρια
- μονόροφα κτήρια
- ηλιακοί

Για σκοπούς πιο εμπειρισταωμένης κατανόησης του θέματος του ηλιακού θα γίνει ανάλυση έξι συγκεκριμένων ηλιακών από το Μαρώνι. Η επιλογή των συγκεκριμένων ηλιακών έγινε λόγω κάποιων ιδιαιτεροτήτων που έχει ο κάθε ένας ανάλογα με τον προσανατολισμό, τη χωροθέτηση, τη σχέση του με την αυλή, τις κινήσεις-χρήσεις του καθώς επίσης και την κοινωνική τάξη των ενοίκων του. Τα πέντε παραδείγματα αφορούν ιδιωτικούς ηλιακούς και ηλιακούς σε θέση δημόσιου περάσματος.

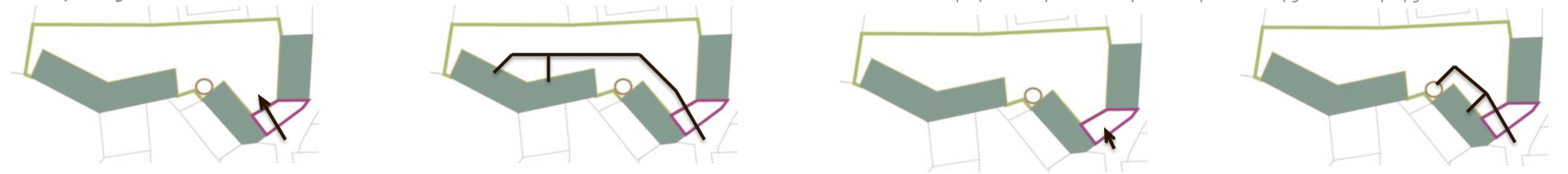

Στο πρώτο παράδειγμα ο ηλιακός είναι χωροθετημένος στην είσοδο του κτηρίου με προσανατολισμό προς την ανατολή. Η κύρια χρήση του είναι ως πέρασμα αφού δεν υπάρχουν ανοίγματα δεξιά και αριστερά που να σε οδηγούν σε άλλα δωμάτια. Όσον αφορά τη σχέση ηλιακού – αυλής συμπεραίνουμε ότι λόγω του μικρού μεγέθους του ηλιακού οι περισσότερες εργασίες γίνονται στην αυλή όπου υπήρχε και ο φούρνος. Οι κινήσεις - χρήσεις που γίνονται στον ηλιακό είναι κυρίως η είσοδος στο κτήριο, αφού είναι η μόνη πρόσβαση από το δρόμο στο κτήριο, είσοδος και έξοδος των ζώων στους σταύλους που βρίσκονται στο πίσω μέρος της αυλής, αφού ουσιαστικά αποτελεί ενδιάμεσο χώρο από το δρόμο στην αυλή. Επίσης ο ηλιακός είναι κοντά στο φούρνο και την κουζίνα και ίσως να τον χρησιμοποιούσαν για μαγείρεμα και ακόμη χρησιμοποιούσαν για στάση των ανθρώπων στο χώρο για κοινωνικές συναναστροφές. Τέλος ίσως να πρόκειται για μεσαιάς κοινωνικής τάξης κατοίκους αφού δεν παρατηρείται κάτι αξιοσημείωτο στον ηλιακό όσον αφορά το μέγεθός του ή τη μορφή του καθώς επίσης και στο ότι δεν παρατηρούνται καθόλου διακοσμητικά στοιχεία σε ολόκληρο το κτήριο και ακόμη τα περισσότερα δωμάτια της οικοδομής είναι σταύλοι.

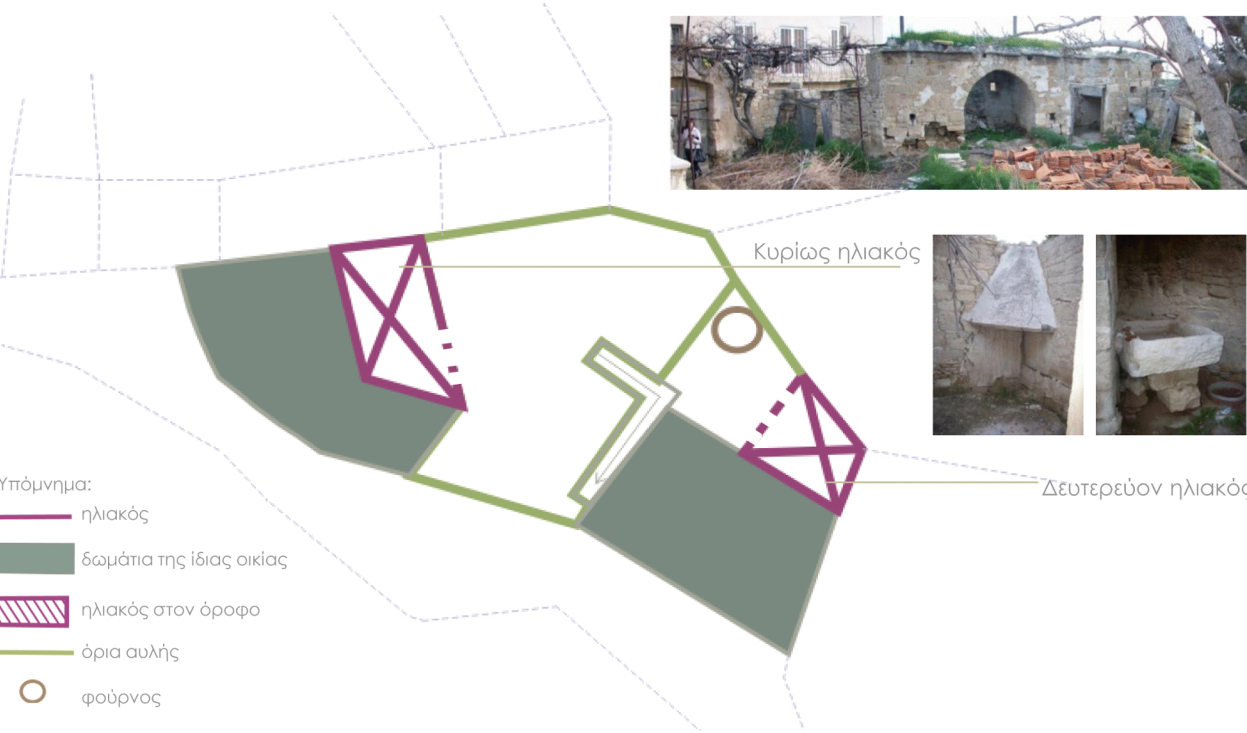
- Υπόμνημα:
- ηλιακός
 - δωμάτια της ίδιας οικίας
 - ηλιακός στον όροφο
 - όρια αυλής
 - φούρνος

Κινήσεις

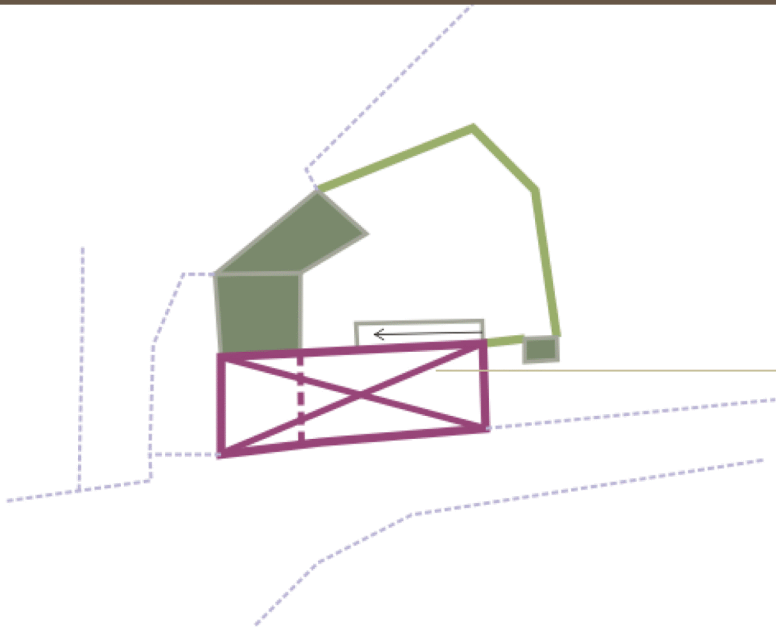

Συνεχίζοντας, στο δεύτερο παράδειγμα, παρατηρούμε δύο ηλιακούς. Ο κυρίως ηλιακός, ο οποίος κατέχει σημαντικότερο ρόλο τόσο λόγω των χρήσεών του όσο και λόγω της χωροθέτησής του, αφού οπτικά είναι εμφανής από όλους τους χώρους του κτηρίου είναι προσανατολισμένος προς το βορρά ενώ ο δευτερεύον προς το νότο. Ο κυρίως ηλιακός χρησιμοποιόταν σαν κουζίνα αφού μέσα υπήρχε βούρνα και τζάκι για το ψήσιμο του φαγητού. Επίσης εκεί έσφαζαν τα ζώα ενώ το χειμώνα χρησιμοποιόταν από τους ενοίκους για να κάνουν μπάνιο. Ο δευτερεύον ηλιακός χρησιμοποιόταν καθαρά ως αποθηκευτικός χώρος αφού μέσα τοποθετούσαν πιθάρια με λάδι. Η σχέση του κυρίως ηλιακού με την αυλή είναι άμεση αφού αποτελεί προέκτασή της ενώ ο δευτερεύον ηλιακός βρίσκεται στο πίσω μέρος του τεμαχίου και δεν έχει καμία σχέση με την αυλή. Οι κινήσεις - χρήσεις που γίνονταν στον κυρίως ηλιακό ήταν η μεταφορά των ζώων στον χώρο αυτό για σφάξιμο, η κίνηση από τον ηλιακό που ετοιμάζαν το φαγητό και το δωμάτιο δίπλα όπου υπήρχε το τζάκι για το ψήσιμο του φαγητού, επίσης από τον ηλιακό στο σπίτι μετά το λούσιμο και ακόμη από τον δευτερεύον ηλιακό, για τη μεταφορά του λαδιού, στον ηλιακό όπου γίνεται η ετοιμασία του φαγητού. Όσον αφορά την κοινωνική τάξη ίσως να πρόκειται για πλούσιους ενοίκους και αυτό υποδηλώνεται από την ύπαρξη δύο ηλιακών, τα πολλά διακοσμητικά στοιχεία που παρατηρούνται τόσο στο εξωτερικό όσο και στο εσωτερικό του κτηρίου καθώς επίσης και σε κάποια "παράδοξα" στοιχεία που υπάρχουν όπως ένα μπαλκόνι με μεγάλο πρόβολο και η στέγη της οποίας η κλίση δεν συνάδει με τα τυπικά πρότυπα.

Κινήσεις

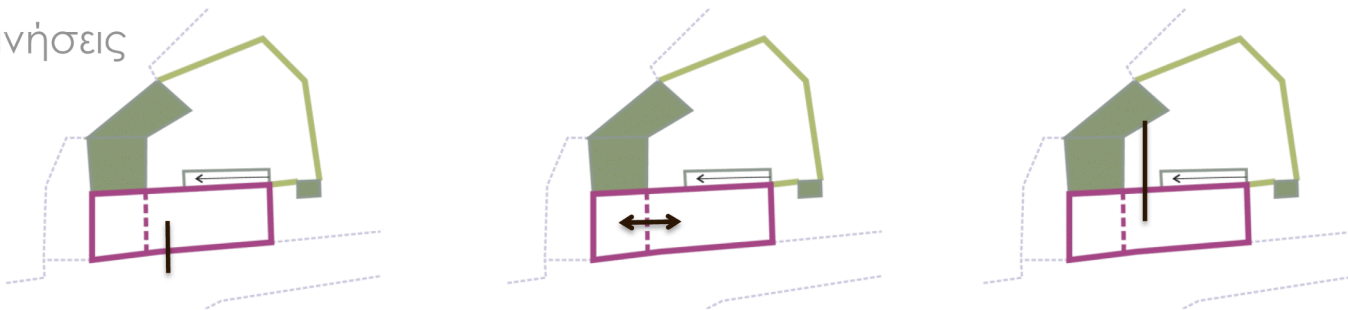
- Υπόμνημα:
- ηλιακός
 - δωμάτια της ίδιας οικίας
 - ηλιακός στον όροφο
 - όρια αυλής
 - φούρνος

Δημιουργία δωματίων μέσα στον ηλιακό

Είσοδος στον ηλιακό από το δρόμο

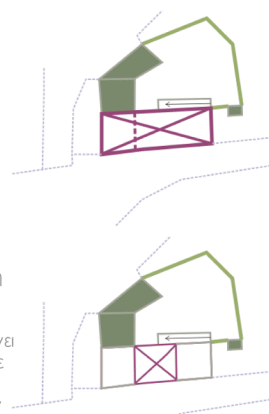
Κινήσεις

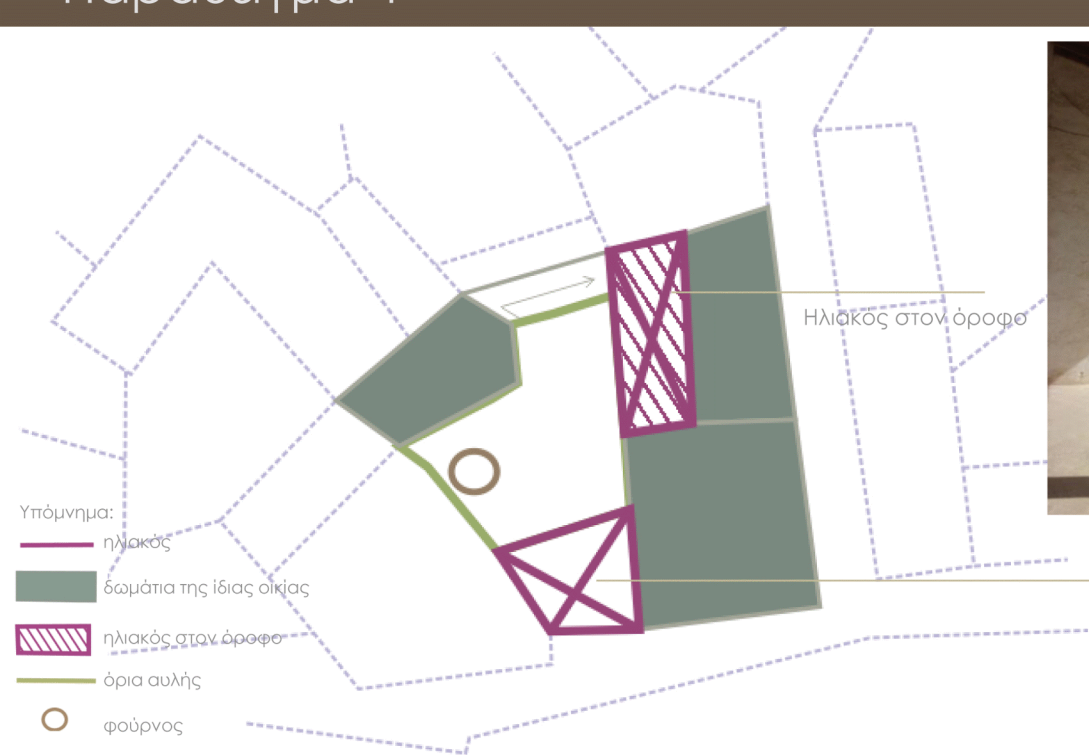

Το τρίτο παράδειγμα πρόκειται για μια κατοικία με ένα ηλιακό, η ιδιαιτερότητα του οποίου έγκειται στο γεγονός ότι ήταν ένα μακρινάρι με καμάρα στη μια πλευρά η οποία χώριζε το χώρο σε δύο άνισα μέρη. Στη συνέχεια προστέθηκαν δύο τοιχώματα και έτσι η υφιστάμενη του κατάσταση αποτελείται από τρία δωμάτια, δύο κλειστά από τα οποία το ένα είναι καθιστικό και το άλλο αποθήκη, και απομένει ένας τρίτος ανοιχτός χώρος ο οποίος λειτουργεί σαν ηλιακός και είναι προσανατολισμένος προς την ανατολή. Οι κινήσεις – χρήσεις που γίνονται στον ηλιακό είναι σαν πέρασμα από το δρόμο στο σπίτι και αντίθετα, από τον κυρίως ηλιακό στο χώρο που υπήρχε η καμάρα και πιθανόν να ήταν ο κυρίως καθιστικός χώρος και από την κουζίνα που υπήρχε στην αυλή προς τον ηλιακό για ετοιμασία του φαγητού. Και σε αυτή την περίπτωση η σχέση ηλιακού – αυλής είναι άμεση αφού αποτελεί προέκτασή της στο κομμάτι του ηλιακού που μένει ανοικτό. Τέλος για την κοινωνική τάξη πρόκειται για χαμηλής κοινωνικής τάξης ενοίκους και αυτό υποδηλώνεται από τη δημιουργία δωματίων μέσα στον ηλιακό και έτσι την ενσωμάτωση και άλλων χρήσεων μέσα σε αυτόν αφού όπως έχουν δηλώσει οι χρήστες δεν τους εξυπηρετούσαν τα δωμάτια και χρειάζονταν

Συρρίκνωση του χώρου που καταλαμβάνει ο ηλιακός με το πέρασμα των χρόνων

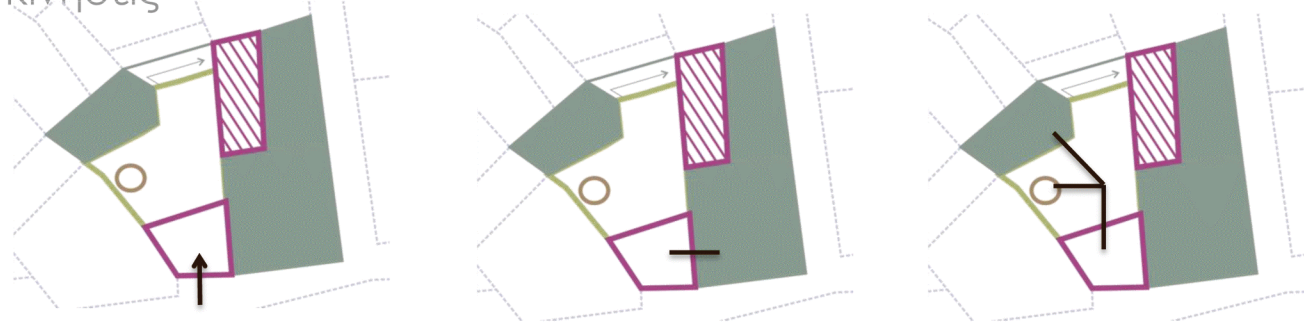

Κυρίως ηλιακός

Κινήσεις

Το χαρακτηριστικό του επόμενου παραδείγματος είναι η ύπαρξη δεύτερου ηλιακού στον όροφο ο οποίος είναι προσανατολισμένος στο νότο. Ο κυρίως ηλιακός βρίσκεται στο ισόγειο στην είσοδο του κτηρίου και χρησιμοποιείται σαν πέρασμα για την είσοδο των ενοίκων από το δρόμο στην αυλή, όπως το παράδειγμα 1, επίσης παρέχει πρόσβαση στο διπλανό δωμάτιο και ο προσανατολισμός του ηλιακού είναι προς την ανατολή. Η σχέση του συγκεκριμένου ηλιακού με την αυλή είναι άμεση αφού αποτελεί προέκταση της αυλής ενώ ο ηλιακός που βρίσκεται στον όροφο έχει οπτική "προσβασιμότητα" στην αυλή. Οι κινήσεις που γίνονται στον κυρίως ηλιακό είναι από το δρόμο στο κτήριο, από τον ηλιακό στο δωμάτιο που γειτνιάζει με τη βοήθεια ανοίγματος και επίσης από την κουζίνα και το φούρνο που βρίσκεται στην αυλή προς τον ηλιακό για την ετοιμασία του φαγητού. Ο ηλιακός που βρίσκεται στον πάνω όροφο χρησιμεύει για την πρόσβαση στα δωμάτια που είναι στον όροφο. Επίσης εκμεταλλεζόμενοι την ηλιοφάνεια, αφού είναι προσανατολισμένος προς τον νότο, τον χρησιμοποιούν για το άπλωμα των ρούχων. Τέλος πρόκειται για ψηλής κοινωνικής τάξης κατοίκους και αυτό συμπεραίνεται από το γεγονός ότι υπάρχουν δύο ηλιακοί στο κτήριο και επίσης και οι δύο ηλιακοί παρέμειναν ως είναι χωρίς την

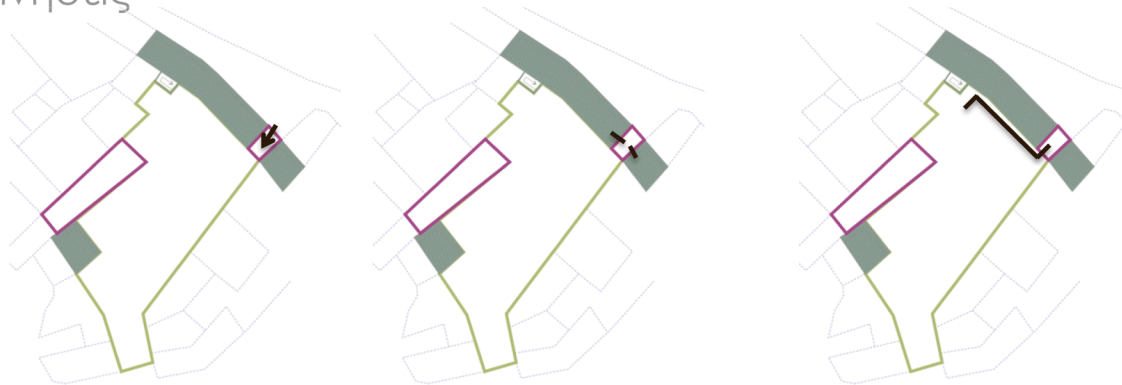

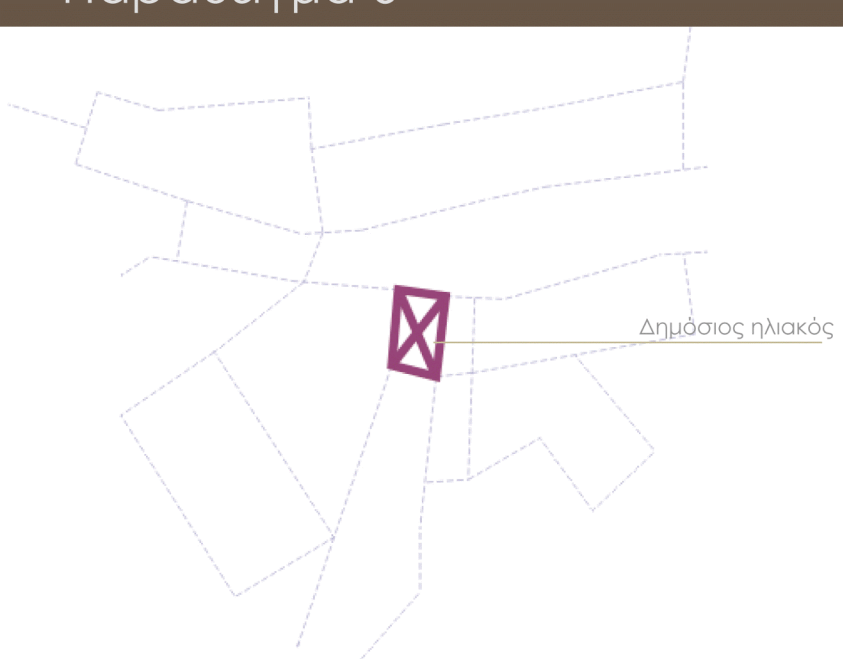
Ηλιακός - πόρτιο

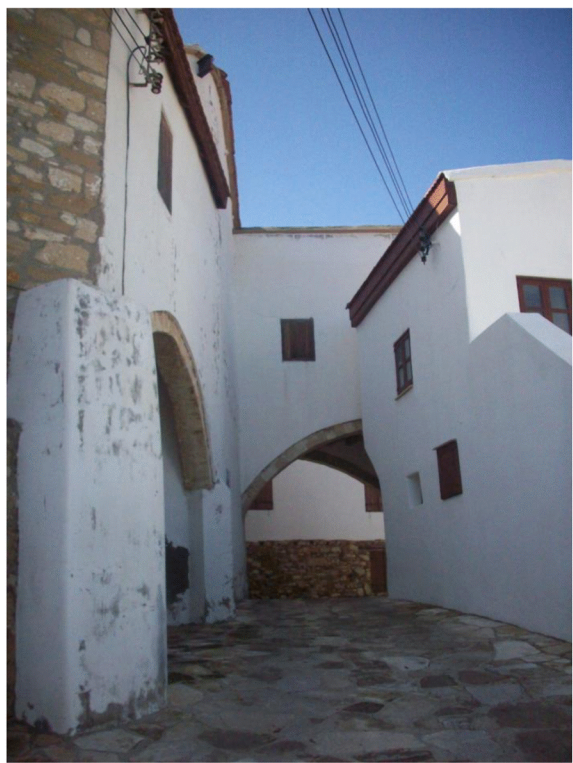
Αν και στο επόμενο παράδειγμα στο τοπογραφικό υπάρχουν δύο ηλιακοί τώρα διασώζεται μόνο ο ένας. Έτσι θα ασχοληθούμε με τον ένα ο οποίος είναι προσανατολισμένος στην ανατολή. Το χαρακτηριστικό αυτού του ηλιακού είναι ότι ο χώρος λειτουργεί και σαν πόρτιο αφού σε οδηγεί σε δύο άλλα δωμάτια που βρίσκονται εκατέρωθεν αυτού και η μοναδική τους είσοδος είναι από τον ηλιακό. Η σχέση του με την αυλή δεν είναι τόσο άμεση αφού βρίσκονται σε διαφορετικά επίπεδα. Οι κινήσεις που γίνονται μέσα στον ηλιακό είναι από το δρόμο στο κτήριο, από τον ηλιακό στα δύο εκατέρωθεν δωμάτια και από τον ηλιακό στην αυλή που βρίσκεται στο κάτω επίπεδο μέσω της σκάλας, διάταξη η οποία είναι παρόμοια με τα παραδείγματα 1 και 4. Όσον αφορά την κοινωνική τάξη πρόκειται για υψηλής κοινωνικής τάξης κατοίκους και αυτό υποδηλώνεται τόσο από το γεγονός ότι υπάρχουν δύο ηλιακοί όσο και από το ότι στην ουσία μετατρέπουν ένα απλό πόρτιο σε ηλιακό. Επίσης από το γεγονός ότι η οικία καταλαμβάνει ένα μεγάλο τεμάχιο γης, το μεγαλύτερο σε ολόκληρο το χωριό και ακόμη το ότι υπάρχει στεγασμένη βεράντα στον όροφο.

Κινήσεις

Δημόσιος ηλιακός

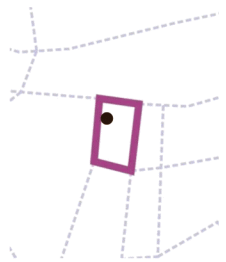
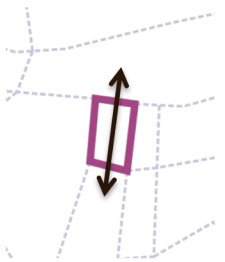
Ο δημόσιος ηλιακός.

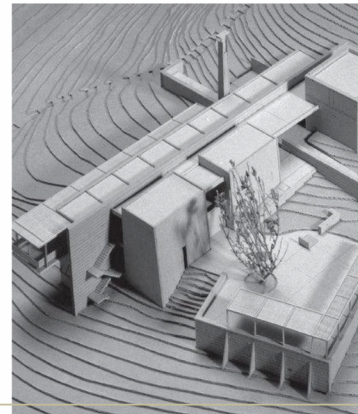
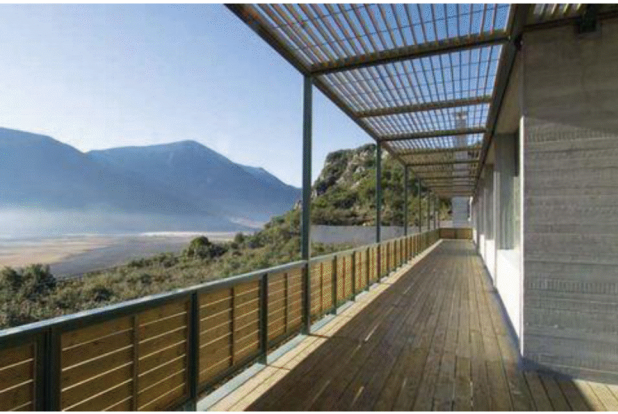
Το τελευταίο παράδειγμα αφορά ένα δημόσιο ηλιακό ο οποίος είναι προσανατολισμένος στον άξονα ανατολή - δύση και λειτουργεί καθαρά σαν πέρασμα. Βρίσκεται στην καρδιά του χωριού κάτω από μια ιδιωτική οικία και αποτελείται από δύο οξυκόρυφες καμάρες στις δύο του πλευρές. Οι κινήσεις που γίνονται στον ηλιακό είναι από ένα κύριο δρόμο σε ένα παράπλευρό του δρόμο και επίσης από τους ενοίκους της κατοικίας για την είσοδό τους στο κτήριο.

Παρά τις διαφορές που προκύπτουν στα παραπάνω παραδείγματα παρατηρούμε και στους έξι ηλιακούς ένα κοινό, που είναι στην ουσία ο λόγος που κατασκευάζεται ο ηλιακός. Και στις έξι περιπτώσεις ο χώρος του ηλιακού βοηθάει στη σκίαση και το δροσισμό του κτηρίου το καλοκαίρι, ενώ το χειμώνα προστατεύει από τους δυνατούς ανέμους.

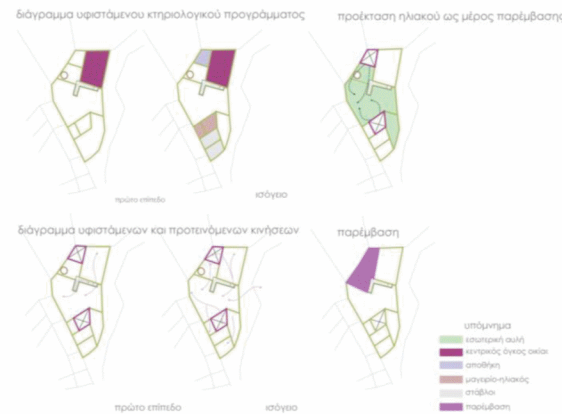
- Υπόμνημα:
- ηλιακός
 - δωμάτια της ίδιας οικίας
 - ηλιακός στον όροφο
 - όρια αυλής
 - φούρνος

Κινήσεις

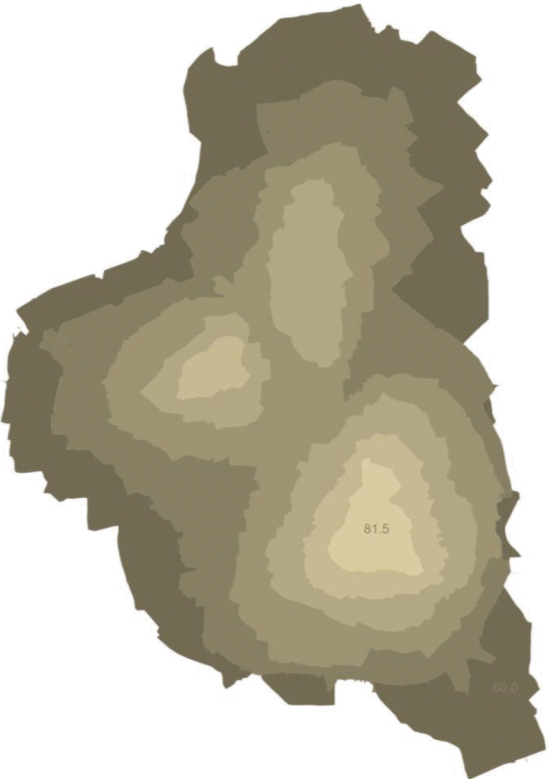
Στη σύγχρονη αρχιτεκτονική πολλοί εμπνέονται από την ιδέα του ηλιακού και την μεταβάλλουν ανάλογα με τις αισθητικές και τις λειτουργικές τους απαιτήσεις και δημιουργούν χώρους στα κτήρια με βάση την ιδέα του παραδοσιακού ηλιακού. Χαρακτηριστικές είναι οι προσθήκες που γίνονται σε κτήρια στα οποία παρατηρούνται προσθήκες για στέγαση στοών. Με αυτό τον τρόπο οι στεγασμένες στοές ή βεράντες δρουν ως ηλιακοί αφού δίνουν την αίσθηση της επαφής με τη φύση, καθώς λόγω της διαφάνειας υπάρχει φυσικός φωτισμός και οπτική σχέση με το περιβάλλον.

Χαρακτηριστικό, επίσης, παράδειγμα θεωρείται και η επέμβαση που σχεδιάσαμε για την κατοικία στο Μαρώνι στα πλαίσια της ομαδικής σχεδιαστικής μελέτης που μας ανατέθηκε στο μάθημα. Η συγκεκριμένη ιδέα ασχολείται με την προέκταση της ιδέας του ηλιακού. Με τη δημιουργία μιας στεγασμένης καφετέριας με συρόμενους υαλοπίνακες, οι οποίοι ενισχύουν την ιδέα ανάπτυξης ημιυπαιθριών χώρων. Στο πίσω σημείο που παλιά υπήρχε ένας ηλιακός ενώ τώρα σώζεται μόνο ένας τοίχος δημιουργούμε ένα αίθριο καλυμμένο με μεμβράνη με η οποία παρέχει ένα ποσοστό διαφάνειας.

Χωροταξική δομή

Ισοϋψείς

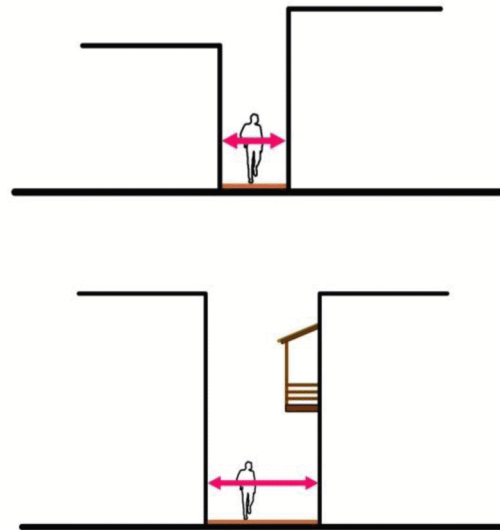
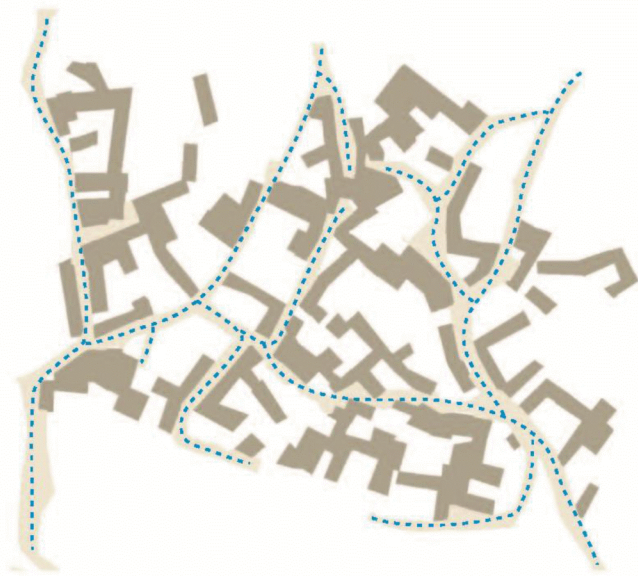

Στη παραδοσιακή αρχιτεκτονική παρατηρείται η ενσωμάτωση στοιχείων από το φυσικό περιβάλλον όπως η χωροταξική δομή, ο προσανατολισμός, τα ανοίγματα, οι κλιματικές συνθήκες, η βλάστηση και τα υλικά δόμησης, δηλαδή παρατηρείται η ένταξη στοιχείων του βιοκλιματικού σχεδιασμού στην κατασκευή των κτηρίων αλλά και όλου του οικισμού. Με τη χρησιμοποίηση αυτή, των πιο πάνω στοιχείων, οι κάτοικοι κατάφεραν να εξασφαλίσουν τις καλύτερες συνθήκες άνεσης, όπως ο ηλιασμός, ο αερισμός, η θερμομόνωση, ο δροσισμός και ο φωτισμός, στο εσωτερικό των κτηρίων αλλά και σ' όλο τον οικισμό. Δεδομένης της έλλειψης των σημερινών μέσων τεχνολογίας οι κάτοικοι βασίστηκαν στην εμπειρία τους, στη γνώση τους για τους περιορισμούς και τις δυνατότητες του φυσικού περιβάλλοντος και σαν αποτέλεσμα ήταν η δημιουργία απόλυτα ενσωματωμένων οικισμών στο τοπικό και φυσικό περιβάλλον τους. Παράδειγμα αυτής της ένταξης του βιοκλιματικού σχεδιασμού στην κυπριακή παραδοσιακή αρχιτεκτονική είναι το χωριό Μαρώνι.

Στο Μαρώνι η διάταξη των κτηρίων και των δρόμων ακολουθεί τις κλίσεις του εδάφους με αποτέλεσμα ορισμένα κτήρια να βρίσκονται σε ύψωμα ενώ άλλα σε πιο χαμηλά επίπεδα και οι δρόμοι να έχουν μια διαφορετική κλίση, δηλαδή όλος ο οικισμός εντάσσεται στη μορφολογία του φυσικού τοπίου.

Πυκνή δόμηση – Στενά δρομάκια

Τομές
Κλ. 1:100

Η πυκνή δόμηση και το ρεύμα του αέρα που κινείται μέσα στα στενά δρομάκια του οικισμού δημιουργούν συνθήκες δροσισμού, χαμηλώνοντας τη θερμοκρασία. Τα περισσότερα ανοίγματα είναι τοποθετημένα στο δεύτερο όροφο των κτηρίων για ασφάλεια και για καλύτερο φωτισμό αφού στο επίπεδο του δρόμου, λόγω της πυκνής δόμησης, το φως αποκόπτεται από τη σκιά των απέναντι κτισμάτων. Τα λίγα ανοίγματα των κτηρίων όμως που βρίσκονται στο επίπεδο του δρόμου (στο πρώτο όροφο) βοηθούν στο δροσισμό του εσωτερικού τους αφού ανοίγοντάς τα το ρεύμα του αέρα που κινείται στα στενά δρομάκια εισέρχεται μέσα σ' αυτά. Τα πιο πάνω δημιουργούν καλύτερες συνθήκες άνεσης ιδιαίτερα τους καλοκαιρινούς ζεστούς μήνες.

Σκίαση από απέναντι κτήρια

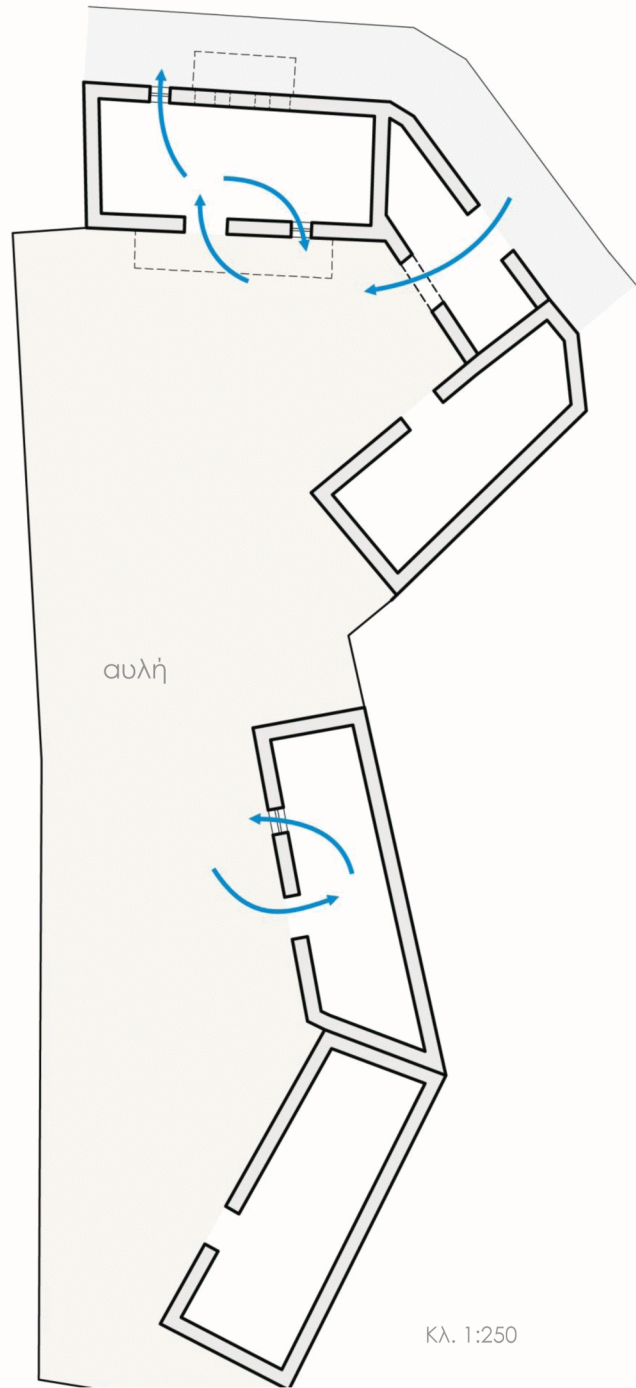
Ρεύμα αέρα στα στενά δρομάκια

Αναρροή αέρα πάνω και κάτω επίπεδων

Παραθέτονται κάποια παραδείγματα, πιο κάτω, στα οποία παρατηρείται ο αερισμός συγκεκριμένων οικιών και των βοηθητικών χώρων τους. Στα παραδείγματα αυτά απεικονίζεται η διακίνηση του αέρα από το δρόμο και την αυλή προς το εσωτερικό των κτηρίων, από τα μεγάλα ανοίγματα στα πιο μικρά, και πώς το ρεύμα του αέρα ενισχύεται με τη χρησιμοποίηση πόρτιων και συγκεκριμένων τοποθετήσεων των ανοιγμάτων.

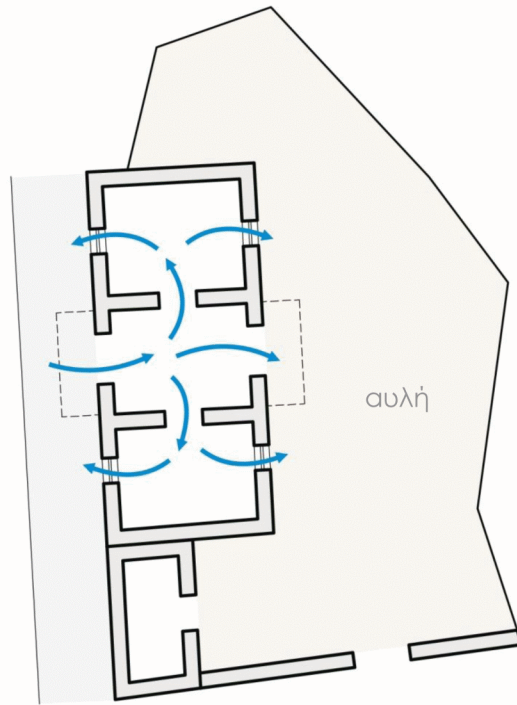
Αερισμός οικιών

Παράδειγμα 1

Κλ. 1:250

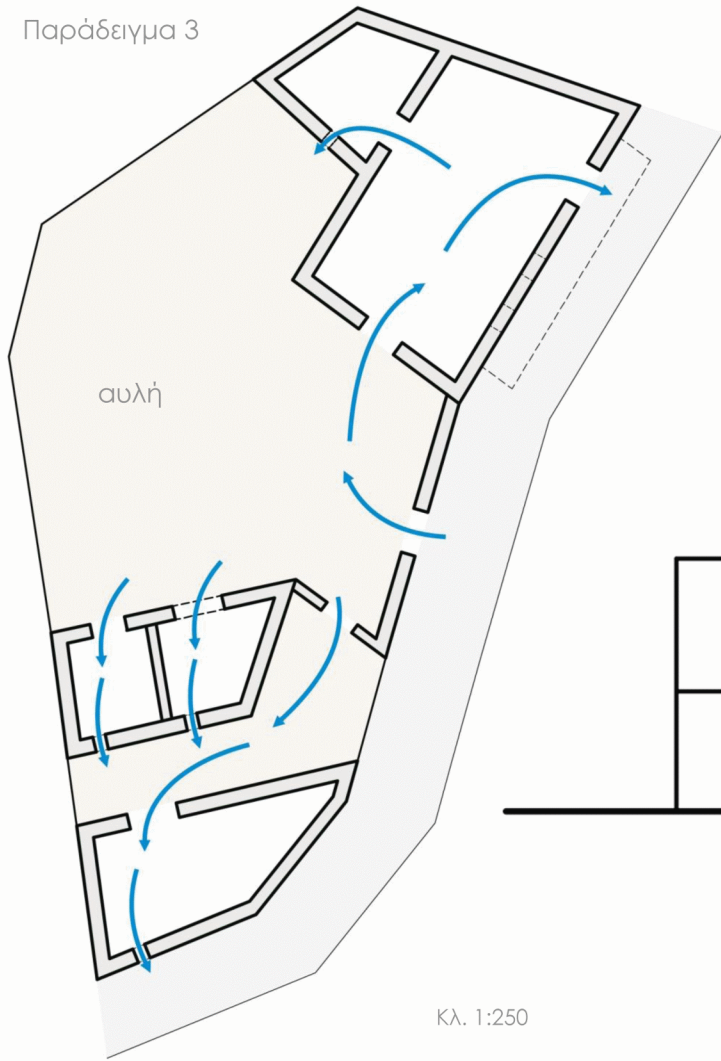
Παράδειγμα 2

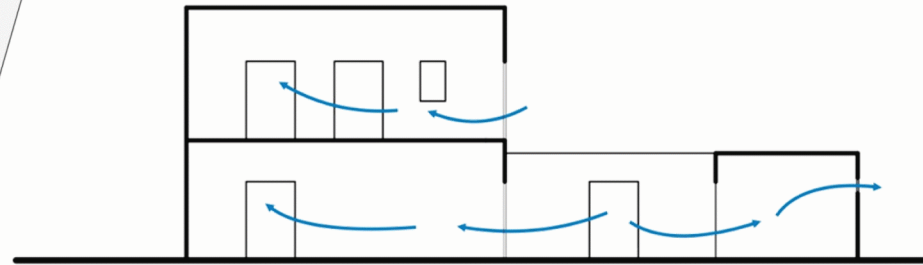
Κλ. 1:250

Παράδειγμα 3

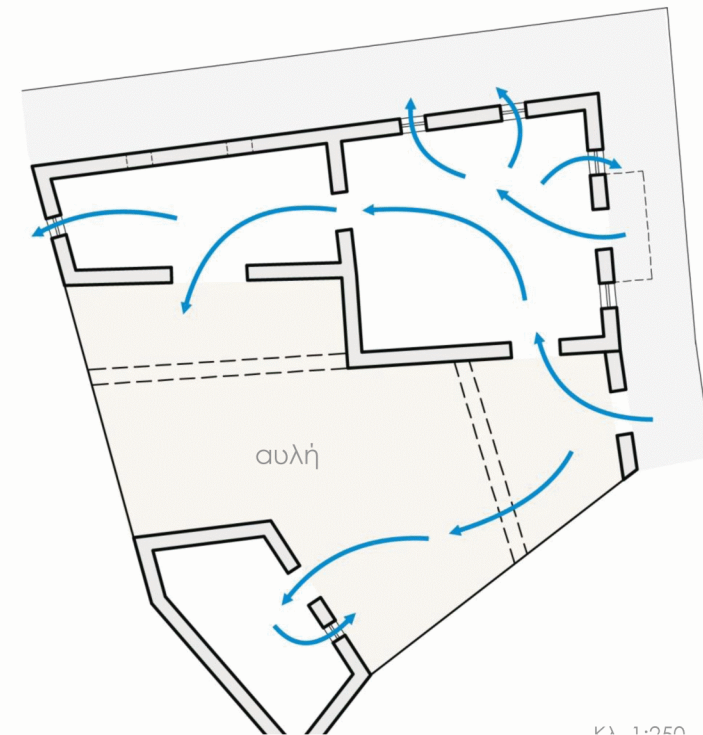

Βοηθητικοί χώροι

Κλ. 1:200

Παράδειγμα 4

Προσανατολισμός ανοιγμάτων - εξώστες

Νότος

Βορράς

Βορράς

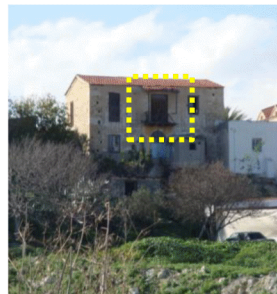
Βορράς

Ανατολή

Νότος

Ανατολή

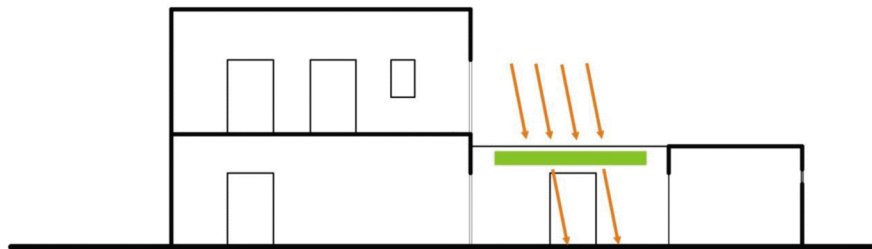
Νότος

Όπως προαναφέρθηκε, ο βιοκλιματικός σχεδιασμός εξαρτάται από το τοπικό κλίμα, βασίζεται δηλαδή στην αξιοποίηση της ηλιακής ενέργειας για την θέρμανση των κτηρίων το χειμώνα και το φυσικό φωτισμό τους όλο το χρόνο και αυτό επιτυγχάνεται κυρίως με το προσανατολισμό των ανοιγμάτων. Στο Μαρώني δεν παρατηρείται συγκεκριμένος προσανατολισμός αλλά τα περισσότερα και μεγαλύτερα ανοίγματα βρίσκονται στην ανατολική και νότια όψη των κτηρίων ενώ στις άλλες όψεις υπάρχουν από ένα μέχρι καθόλου. Στην ανατολική και νότια πλευρά διακρίνονται, επίσης, εξώστες οι οποίοι προστατεύουν το κτήριο από την έντονη ηλιακή ακτινοβολία αλλά ταυτόχρονα επιτρέπουν τη κατάλληλη ποσότητα ηλιασμού που χρειάζεται ο συγκεκριμένος χώρος.

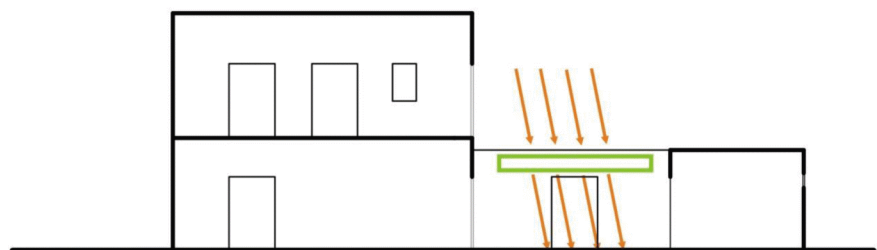
Ένα άλλο στοιχείο του βιοκλιματικού σχεδιασμού, όπως παρατηρήθηκε και στο χωριό, είναι ότι στο περιβάλλοντα χώρο των κτηρίων φυτεύονται δέντρα σε κατάλληλες θέσεις (συνήθως φυλλοβόλα πχ κληματαριά) τα οποία με το φύλλωμά τους προφυλάσσουν το κτήριο από τη ζέστη το καλοκαίρι, ενώ το χειμώνα αφού χάσουν τα φύλλα τους επιτρέπουν στις ακτίνες του ήλιου να εισέρθουν και να θερμάνουν το χώρο.

Βλάστηση

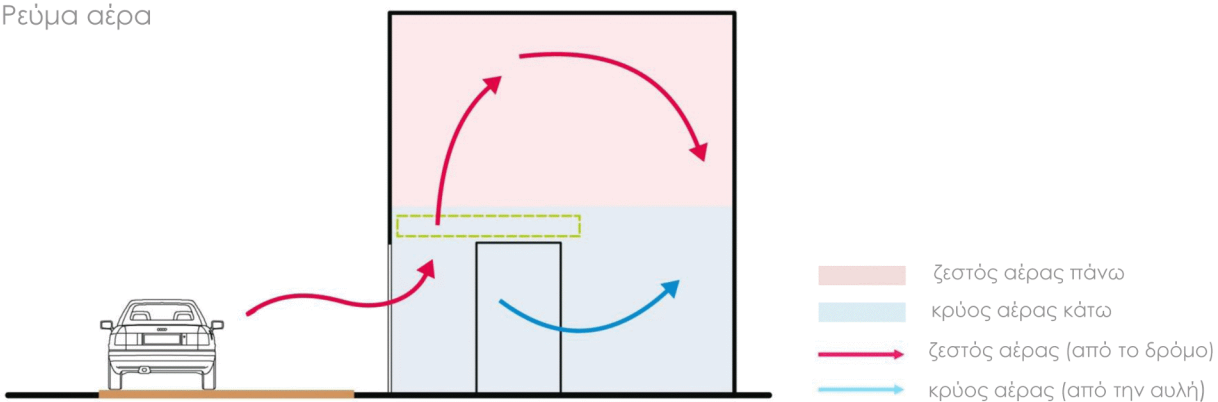
Χειμώνα

Καλοκαίρι

Ρεύμα αέρα

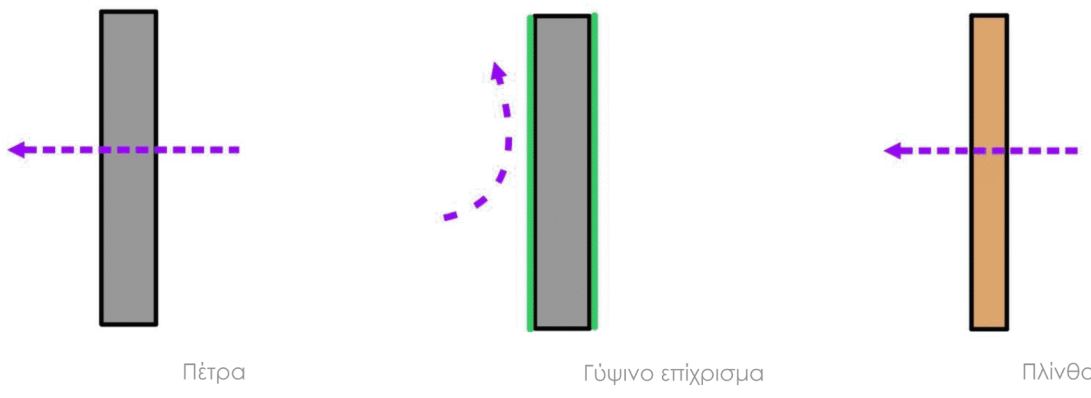

Συγκεκριμένα, όπως βλέπουμε και στο παράδειγμα, εντάσσοντας κληματαριά στο χώρο η υγρασία από τα φύλλα της εξατμίζεται, το καλοκαίρι, με αποτέλεσμα ο χώρος να είναι πιο δροσερός. Το καλοκαίρι, επίσης, ο ζεστός αέρας που βρίσκεται ακριβώς πάνω από την επιφάνεια του δρόμου εισέρχεται μέσα στο σπίτι προς την αυλή, στην οποία βρίσκεται η κληματαριά, δημιουργώντας ρεύμα αέρα με αποτέλεσμα το δροσισμό του εσωτερικού του κτηρίου.

Ένας άλλος σημαντικός παράγοντας για καλύτερες συνθήκες διαβίωσης είναι και τα υλικά δόμησης. Στο Μαρώني τα περισσότερα κτήρια αποτελούνται από πέτρινους τοίχους με γύψινο επίχρισμα και δάπεδα από γυψομάρμαρο ενώ οι βοηθητικοί χώροι από πλίνθινους τοίχους. Οι πέτρινοι τοίχοι έχουν πάχος 60 εκ. γεγονός το οποίο εξασφαλίζει τη μόνωση του κτηρίου δηλαδή την ήπια μεταβολή της θερμοκρασίας από το εξωτερικό στο εσωτερικό και το γύψινο επίχρισμα απορροφά την υγρασία από την ατμόσφαιρα. Το δάπεδο από γυψομάρμαρο, που παρατηρείται πιο συχνά σε κύριους χώρους του κτηρίου, εξασφαλίζει δροσιά το καλοκαίρι και ζεστασιά το χειμώνα.

Υλικά

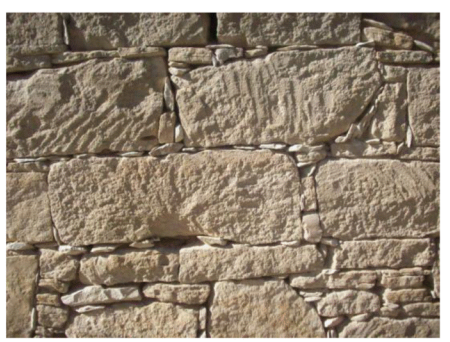
Πέτρα

Γύψινο επίχρισμα

Πλίνθος

Γύψινο επίχρισμα

Πέτρινος τοίχος

Πλίνθινος τοίχος

Γυψομάρμαρο

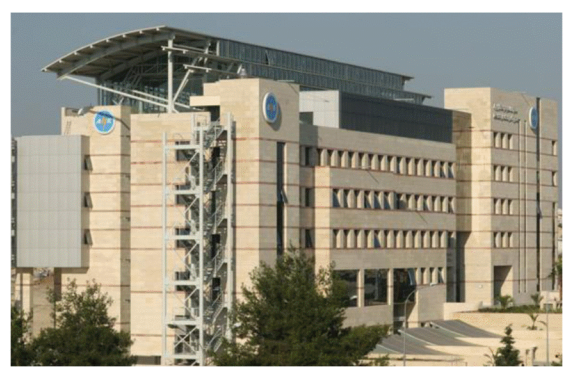
Αυτή η εμπειρική γνώση των δυνατοτήτων των υλικών καθώς και η βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης μέσω των καθημερινών συνήθειων φαίνεται από τα απλά λόγια των κατοίκων :

“...Επειδή είχαμε γυψομάρμαρο στο πάτωμα ήταν δροσερά το καλοκαίρι και ζεστά το χειμώνα...”

“...Ανοίγαμε τις πόρτες και ο αέρας έμπαινε και δρόσιζε το χώρο. Ειδικά το καλοκαίρι και δεν χρειαζόμασταν αυτά που χρησιμοποιούνται σήμερα. Τα airconditions και τους ανεμιστήρες...”

Η παραδοσιακή αρχιτεκτονική μέχρι σήμερα αποτελεί πολύτιμη πηγή γνώσης και βάση αναφοράς για το σύγχρονο βιοκλιματικό σχεδιασμό, όπως για παράδειγμα το κτήριο των κεντρικών γραφείων του ημικρατικού οργανισμού Α.Η.Κ στη Λευκωσία του Αλέξανδρου Τομπάζη και του Αλέκου Γαβριηλίδη.

Κτήριο Α.Η.Κ , Αλέξανδρος Τομπάζης και Αλέκος Γαβριηλίδης

Το χωριό Μαρώνι βρίσκεται στο νότιο τμήμα της Κύπρου, ανήκει στην επαρχία Λάρνακας και γειτονεύει στα νοτιοδυτικά με το χωριό Ζύγι και στα βορειοδυτικά με το χωριό Ψεματισμένος. Πρόκειται για ένα ημιορεινό χωριό, πολύ κοντά στον αυτοκινητόδρομο Λεμεσού - Λάρνακας και τη θάλασσα σε απόσταση δύο χιλιομέτρων από αυτήν.

Από τις πρώτες μας επισκέψεις στο χωριό ιδιαίτερη εντύπωση μας δημιούργησε το γεγονός ότι παρατηρώντας τις οικίες τόσο στον πυρήνα του, τόσο και γύρω από αυτόν, θα μπορούσε κανείς να τις κατατάξει σε τρεις κατηγορίες. Αυτές πιθανόν οι κατηγορίες να αντιπροσωπεύουν και τις οικονομικές τάξεις που συναντώνταν παλαιότερα στο Μαρώνι. Μια υψηλή, μια μεσαία και μια χαμηλή οικονομικά τάξη.

Οι οικίες οι οποίες μέσα από μια πρώτη ματιά φαίνεται να ανοίκουν στην υψηλή οικονομική τάξη, διαφοροποιούνται πολύ έντονα σε σχέση με τον υπόλοιπο χαρακτήρα του χωριού. Μάλιστα, όπως θα αναλυθεί και αργότερα, λόγω κάποιων ιδιομορφιών τους, δεν φαίνεται να αποτελούν χαρακτηριστικά παραδείγματα αγροτικής παραδοσιακής αρχιτεκτονικής. Έτσι, για σκοπούς προβληματισμού αλλά και κατανόησης πιθανόν του πώς προέκυψαν τέτοιου τύπου οικίες μέσα στο χωριό, στο κείμενο αυτές θα αναλυθούν και θα υπάρξει κάποια είδους σύγκριση σε σχέση με τους δύο άλλους τύπους που συναντώνται σε μεγαλύτερους αριθμούς μέσα στο Μαρώνι.

Αρχικά, από τον τοπογραφικό χάρτη φαίνεται ότι οι πάνω κατοικίες δεν ανήκουν σε ένα ενιαίο σύνολο, αφού αποτελούν μεμονωμένα παραδείγματα μέσα στο Μαρώνι. Με μια πρώτη ματιά μελετώντας το συγκεκριμένο χάρτη είναι πολύ εύκολο κάποιος να εντοπίσει τις οικίες που παρουσιάζουν ιδιαιτερότητες τόσο λόγω της μεγάλης έκτασης που καταλαμβάνουν τόσο και λόγω του τρόπου που οργανώθηκαν γύρω από την εσωτερική αυλή.

Προσεγγίζοντας τα συγκεκριμένα κτήρια επί τόπου και αποσπώντας πληροφορίες από κατοίκους του χωριού, γίνεται η επιβεβαίωση των υποθέσεων που άρχισαν να σχηματίζονται με την με την μελέτη των κατοίκων. Συγκεκριμένα, γίνεται πλέον ξεκάθαρο ότι στην προκειμένη περίπτωση έχουμε να αντιμετωπίσουμε το θέμα της ταξικής διαφοροποίησης σε τρεις κατηγορίες όπως προαναφέρθηκε μέσα στο χωριό.

Γενικά, χαρακτηριστικό στοιχείο της παραδοσιακής οικίας, θα μπορούσε να θεωρηθεί είτε η θύρα εισόδου είτε τα ξωπόρτια της αυλής, τα οποία πρώτα, υποδήλωναν την οικονομική κατάσταση μιας οικογένειας. Στην πρώτη περίπτωση, των οικιών που σε αυτή την εργασία κατατάσσονται στην ευημερούσα οικονομική τάξη του χωριού, και στις δύο περιπτώσεις η χρήση πελεκητής πέτρας από την Τόχνη, υλικό της περιοχής, γύρω από τα ανοίγματα αλλά και μεταλλικών στοιχείων για την δημιουργία περίτεχνων λεπτομερειών φανερώουν αυτή ακριβώς την οικονομική ευημερία (εικ. 1, εικ.2). Ακόμα και παρμακωτά παράθυρα, με ξύλινα διακοσμητικά στοιχεία για προστασία από την ηλιοφάνεια και την αποκοπή της οπτικής επαφής από το εξωτερικό στο εσωτερικό των δωματίων, καθώς και η μοναδική αρσέρα με ξύλινη λεπτομέρεια, συναντούνται μόνο σε δύο σπίτια μέσα στο χωριό, τα οποία φαίνεται να ανήκουν στην υψηλή όπως προκύπτει τάξη του (εικ. 3)

Ιδιαίτερα σημαντική σε αυτό το σημείο θα μπορούσε να θεωρηθεί η έντονη παρουσία χαρακτηριστικών αστικής αρχιτεκτονικής, στα παραδείγματα αυτής της κατηγορίας που αναλύονται. Τέτοια είναι οι ελαιοχρωματισμένες νταμπλαδωτές θύρες με μεταλλικές λεπτομέρειες στο πάνω μέρος τους(εικ.2). Να αναφέρουμε εδώ ότι στο Μαρώνι χρησιμοποιείται κυρίως το γαλάζιο χρώμα, και τα χρωματιστά, ξύλινα παράθυρα με παραθυρόφυλλα τα οποία σύμφωνα με τους ίδιους τους ιδιοκτήτες αυτών των, σπιτιών δεν αποτελούν μεταγενέστερες επεμβάσεις. Σε μια συγκεκριμένη κατοικία μάλιστα η οποία αποτελούσε, όπως μας ανέφεραν κάτοικοι του χωριού, την πιο πλούσια σε όλο το Μαρώνι παρατηρούνται στην παρειά του τοίχου που αντικρίζει τον δρόμο, στο σημείο που παλαιότερα υπήρχε μπαλκόνι, περίτεχνες γύψινες, χρωματιστές λεπτομέρειες, κάτι το οποίο συναντάται πολύ σπάνια σε παραδοσιακά κτίσματα(εικ.11). Επίσης, στις περιπτώσεις αυτές, παρά την χρήση πλούσιας πέτρας για τις τοιχοποιίες, όπως θα δούμε και αργότερα, το αστικό στοιχείο είναι τόσο έντονο ώστε για όλο το κτήριο, χρησιμοποιούταν επίχρισμα, τόσο στους εσωτερικούς τόσο και στους εξωτερικούς χώρους.

Υψηλή τάξη χωριού

Ξωπόρτια αυλής

ΕΙΚ. 1

Ξύλινα σανιδωτά ξωπόρτια και χρήση πελεκητής πέτρας από την Τόχνη γύρω από το άνοιγμα για επιπλέον λεπτομέρειες

Θύρες εισόδου

ΕΙΚ. 2

Ξύλινες χρωματιστές νταμπλαδωτές θύρες και χρήση πελεκητής πέτρας από την Τόχνη γύρω από το άνοιγμα για επιπλέον λεπτομέρειες.

Παρμακωτά παράθυρα

ΕΙΚ. 3

Ξύλινη λεπτομέρεια

Αρσέρα

Ξύλινη λεπτομέρεια ΕΙΚ. 4

Παράθυρα

Ξύλινα χρωματιστά με παραθυρόφυλλα

➔ Αστικές επιρροές

Χαμηλή τάξη χωριού

Θύρες εισόδου

ΕΙΚ. 5

Απλές ορθογώνιες ξύλινες σανιδωτές, με πέτρινα ανάγλυφα.

Απλές ορθογώνιες ξύλινες σανιδωτές χωρίς οποιαδήποτε διακόσμηση.

Μεσαία τάξη χωριού

Θύρες εισόδου

ΕΙΚ. 6

Παράθυρα

ΕΙΚ. 7

Ορθογώνια, ξύλινα, σανιδωτά.

το συγκεκριμένο παράθυρο παρουσιάζει μια ιδιαιτερότητα αφού το κούφωμα συναντάται στην εξωτερική παρειά του τοίχου αντί στην εσωτερική. Σύμφωνα μάλιστα με πληροφορίες από κατοίκους του χωριού, δεν αποτελεί μεταγενέστερη παρέμβαση πάνω στο προϋπάρχον κτήριο.

➔ Αυτού του τύπου παράθυρα συναντώνται τόσο στην μεσαία οικονομικά τάξη όσο και στην χαμηλή οικονομικά τάξη

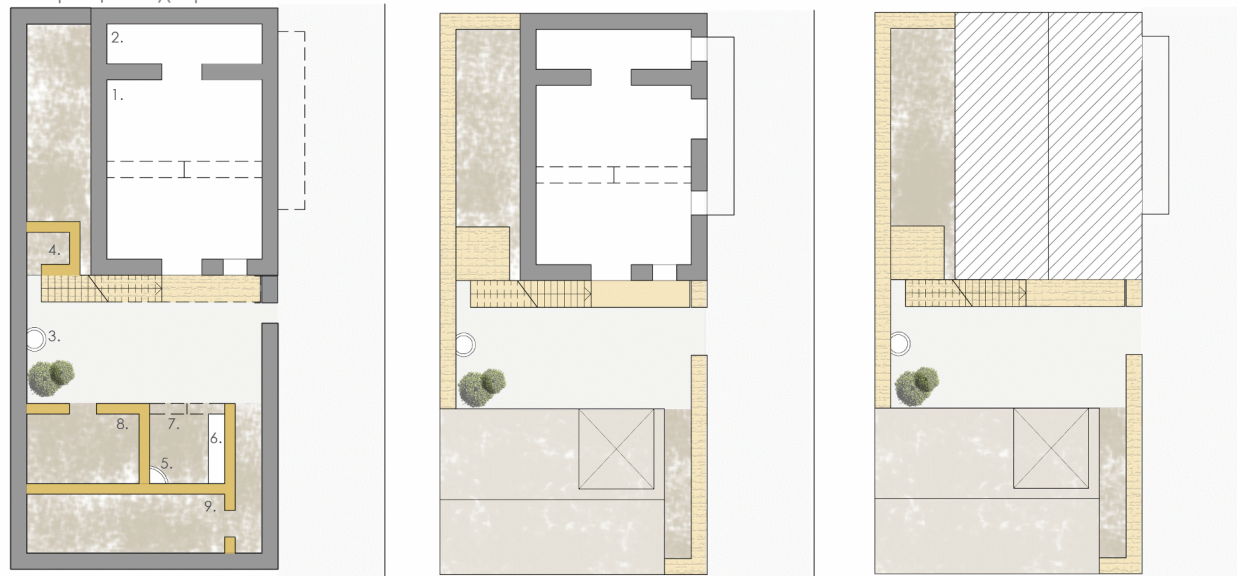
Προχωρώντας προς την εσωτερική αυλή, σε όλες τις περιπτώσεις των οικιών, οι στάβλοι και οι βοηθητικοί χώροι όπως το μαγειρείο, οργανώνονται σαν μια σειρά από ακανόνιστους όγκους γύρω από αυτήν, αντίθετα με την πιο συνήθη οργάνωση που συναντήθηκε στο Μαρώνι και χρησιμοποιήθηκε από τις υπόλοιπες δύο χαμηλότερες οικονομικά τάξεις όπου οι στάβλοι ουσιαστικά ενσωματώνονται μέσα στο ίδιο το μακρινάρι. Ο κεντρικός όγκος του σπιτιού στέγαζε έτσι τους κύριους χώρους για τη διαμονή της οικογένειας, όπως τα υπνοδωμάτια, ενώ γενικότερα οι εσωτερικοί χώροι, διαμορφώνονταν με την βοήθεια οξυκόρυφων/διπλομούρελλων στην κυπριακή διάλεκτο καμάρων, με σκαλιστή διακόσμηση, οι οποίες όριζαν το δίκωρο (εικ. 8, εικ.9).

Να αναφέρουμε εδώ ότι και στις τέσσερις περιπτώσεις με δίκωρα, αυτά, ήταν δώροφα, με μπαλκόνια τα οποία αντίκριζαν την εσωτερική αυλή και τον δρόμο, με πανομοιότυπη οργάνωση στο πάνω και κάτω επίπεδο.

Στο χωριό γενικότερα η ύπαρξη μπαλκονιών, των οποίων κι αυτών το μεταλλικό η ξύλινο κιγκλίδωμα παρουσιάζει ανάλογα κάποιου είδους διακόσμηση, δηλώνει οπτικά τουλάχιστον αυτή την διαφοροποίηση της οικίας, σε κοινωνικό και οικονομικό επίπεδο, με τα υπόλοιπα κτίσματα του χωριού, τα οποία αποτελούν στην πλειοψηφία τους μακρινάρια.

Η ύπαρξη πλούσιας διακοσμημένης σουβάντζας (εικ.10) στο εσωτερικό όλων των δωματίων, η επένδυση του πατώματος με γυψομάρμαρο Τόχνης, και η χρήση πέτρας για το κτίσιμο του κεντρικού όγκου των κτηρίων, τον διαφοροποιούν σε όλες τις περιπτώσεις με τους εξωτερικούς βοηθητικούς χώρους για τις τοιχοποιίες των οποίων, χρησιμοποιήθηκε στο κάτω μέρος πέτρα και στο πάνω μέρος πλινθάρια (εικ. 24, εικ.25). Επίσης, το δάπεδο τους ήταν από χώμα ενώ γενικότερα δεν παρουσιάζεται οποιαδήποτε διακόσμηση. Ακόμα και στην περίπτωση μιας οξυκόρυφης εξωτερικής καμάρας που συναντήθηκε μέσα σε εσωτερική αυλή η οποία μάλιστα σχηματίζει ένα είδος ηλιακού ο οποίος ουσιαστικά, προεκτείνει την χρήση του μαγειρείου στην αυλή, όπου η πέτρα παραμένει ακατέργαστη, χωρίς ανάγλυφα (εικ. 13).

Διώροφα δίκωρα

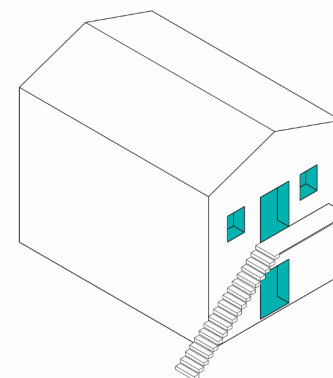
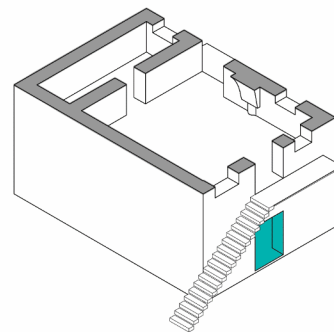
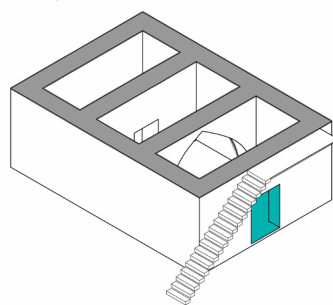

εικ. 8
Κατόψεις 1:200

Υπόμνημα

1. Δίκωρο
2. Σώσπιπο
3. Φούρνος
4. Τουαλέτα
5. Τσιμινιά
6. Βούρνα
7. Ηλιακός
8. Μαγειρείο
9. Στάβλοι

Ισομετρικό
Κλίμακα 1:200

εικ. 9
Πλουμιστή καμάρα

εικ. 10
Σουβάντζα

εικ. 11
Διακοσμητική γύψινη λεπτομέρεια

Βοηθητικοί χώροι τοποθετημένοι γύρω από την κεντρική αυλή.

εικ. 12

εικ. 13
Διπλομούρελλη καμάρα η οποία λειτουργεί σαν ηλιακός, ενσωματωμένη στους βοηθητικούς όγκους

Όσον αφορά τις οικίες που αποτελούν την πλειοψηφία των κτισμάτων του χωριού, όπως προέκυψε μέσα από την μελέτη, ανοίκουν στα ενδιάμεσα και χαμηλότερα κοινωνικά στρώματα.

Στα ενδιάμεσα κοινωνικά στρώματα, τυπολογικά εμφανίζονται δύο περιπτώσεις οικιών. Στην πρώτη, έχουμε την ύπαρξη απλών πλατυμέτωπων μακριναριών με τους βοηθητικούς χώρους και στάβλους να ενσωματώνονται σε αυτό με μια μικρή αυλή στο πίσω μέρος τους (εικ. 19) και στην δεύτερη απλά πλατυμέτωπα μακρινάρια με την προσθήκη όμως σε αυτά ενός ανωγιού (εικ. 18, εικ 14, εικ 15). Σε αυτό τον δεύτερο τύπο, η πρόσοψη του μακριναριού, απομακρύνεται από τον δρόμο και την θέση της παίρνουν πέτρινα περιτειχίσματα, τα ξωπόρτια των οποίων οδηγούν σε μια εσωτερική αυλή. Στην εσωτερική αυλή, υπήρχαν μικροί βοηθητικοί χώροι, το δάπεδο ήταν από χώμα και φυτεύονταν εσπεριδοειδή σε αντίθεση με τα «πλουσιόσπιτα» του χωριού, στα οποία ήταν επενδυμένη με γυψομάρμαρο και φυτεμένη με μυρωδικά καλλωπιστικά φυτά και κληματαριές. Επίσης η πρόσβαση στον όροφο ή το ανώι, ανάλογα με τον τύπο, και την κατηγορία στην οποία ανήκει το σπίτι, γινόταν μέσω αυτής της εσωτερικής αυλής, με την βοήθεια πέτρινης εξωτερικής σκάλας (εικ. 16, εικ. 12).

Απλά, πλατυμέτωπα μακρινάρια, χρησιμοποιούνταν και από τα χαμηλότερα κοινωνικά στρώματα, στα οποία η διαφορά έγκειται απλώς στο γεγονός ότι οι θύρες εισόδου παρουσιάζονται και εδώ απλές ορθογώνιες, σανιδωτές, χωρίς όμως την ύπαρξη οποιωνδήποτε πέτρινων ανάγλυφων, ακόμα και της χρονολογίας κατασκευής του σπιτιού, το οποίο συναντάται στις κατοικίες των ενδιάμεσων κοινωνικών στρωμάτων(εικ.5, εικ 6). Τα παράθυρα και οι αρσέρες, και στις δύο αυτές κατηγορίες, εμφανίζονται ορθογώνια, ξύλινα, σανιδωτά, ενώ γενικά δεν φαίνονται να παρουσιάζουν οποιεσδήποτε διαφοροποιήσεις(εικ. 7).

Αξιοσημείωτο θα μπορούσε να θεωρηθεί το γεγονός ότι και στις τρεις κατηγορίες, για τις τοιχοποιίες των κύριων όγκων των σπιτιών γινόταν η χρήση της πέτρας της Τόχνης, την οποία στην πλειοψηφία των περιπτώσεων κάλυπταν με επίχρισμα, ενώ για την στέγη, η χρήση του κεραμιδιού

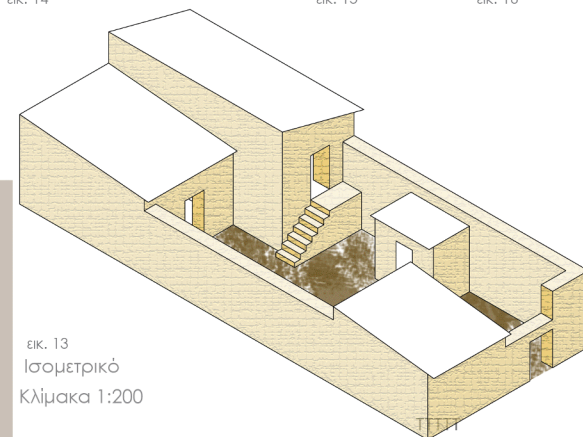
Μακρινάρι με ανώι

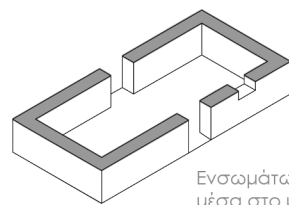
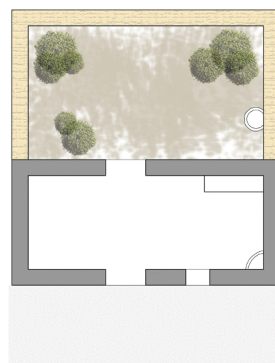
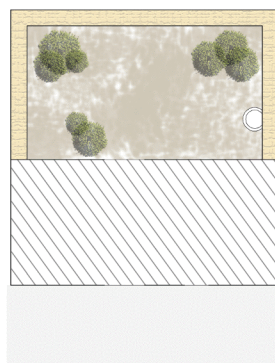
εικ. 14

εικ. 15

εικ. 16

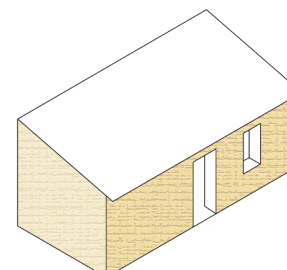
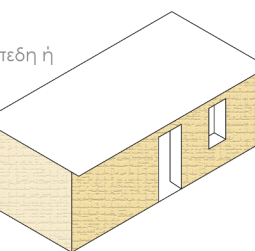

εικ. 13
Ισομετρικό
Κλίμακα 1:200

Ενσωμάτωση βοηθητικών όγκων μέσα στο μακρινάρι.

Μακρινάρια με επίπεδη ή μονοκλινή στέγη.
εικ. 22

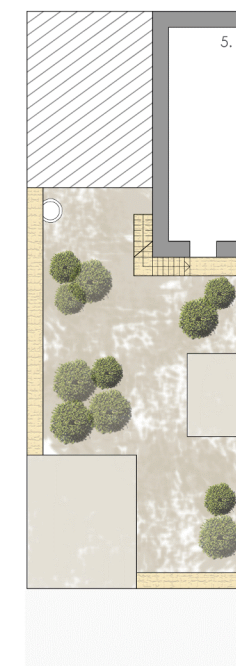
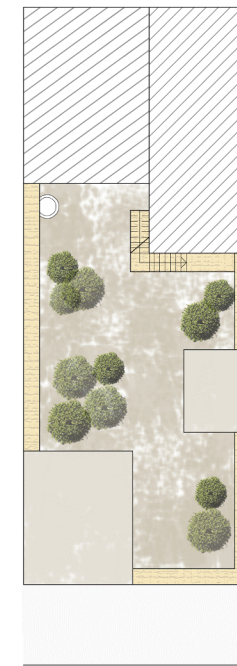
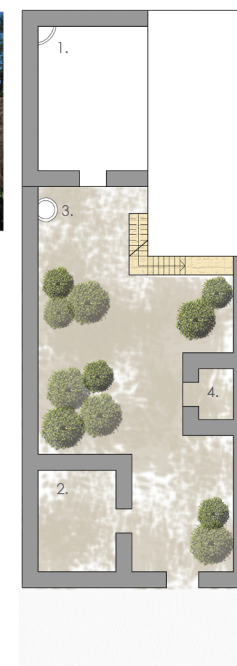

Ισομετρικό
Κλίμακα 1:200

εικ. 19
Υπόμνημα

1. Μακρινάρι
2. Βούρνα
3. Τσιμινιά
4. Φούρνος

εικ. 17
Κατόψεις 1:200

Κατόψεις 1:200

εικ. 20

εικ. 21

Μακρινάρι στο οποίο το πίσω μέρος συνεχίζεται με βοηθητικούς χώρους και ένα ηλιακό
εικ. 23

Στα απλά μακρινάρια η στέγη ήταν είτε επίπεδη είτε μονοκλινή (εικ. 22) και στηριζόταν με βολιτζία και καλάμια (εικ. 27), χρήση των οποίων γινόταν και για την στήριξη της χωμάτερης οροφής των βοηθητικών εξωτερικών όγκων των διώροφων δичωρων.

Στα διώροφα δίχωρα, πάντοτε η στέγη ήταν δικλινή, στηριζόμενη σε μορίνες με ψαθαρκές ή σανίδια, υλικά τα οποία παλαιότερα ήταν πιο ακριβά από τα συνήθη (εικ. 26). Επίσης ηλιακοί, κάποιες περιπτώσεις και στον όροφο και στο ισόγειο (εικ. 13, εικ. 29), ακόμα και στους εξωτερικούς βοηθητικούς χώρους, δεν συναντήθηκαν σε μακρινάρια και μακρινάρια με ανώγιο, παρά μόνο σε μια περίπτωση (εικ.23).

Γενικότερα σε διάλογο, θα μπορούσαμε να πούμε, βρίσκονται περισσότερο οι κατοικίες των δύο χαμηλότερων κοινωνικών στρωμάτων, οι οποίες όπως βλέπουμε και πιο πάνω παρουσιάζουν αρκετές ομοιότητες τόσο στην μορφολογία, τόσο και στην τυπολογία τους.

Να σημειωθεί ότι οι πιο πάνω διαφοροποιήσεις, σύμφωνα με κατοίκους του χωριού, δεν ήταν εμφανείς μόνο σε σχέση με την κατοικία της κάθε οικογένειας, αλλά και σε διαπροσωπικό επίπεδο. Οι κοινωνικοί αυτοί διαχωρισμοί ήταν και είναι έντονοι μέσα στο χωριό. Μάλιστα, ένας από τους ιδιοκτήτες των μεγαλύτερων σπιτιών του Μαρωνιού ακόμα και σήμερα μιλά με καμάρι για τα υλικά με τα οποία κτίστηκε το πατρικό του και τις ξεχωριστές «πλουμιστές» καμάρες του που ήταν ξακουστές σε όλο το χωριό.

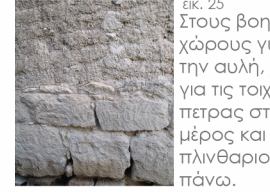
Σύμφωνα με τον ίδιο την οικονομική ευημερία της οικογένειάς του βοήθησε, όχι μόνο η εργατικότητα της, για την οποία νιώθει ιδιαίτερα περήφανος, αλλά και η γεωργία, η οποία αποτελούσε και αποτελεί την κύρια ασχολία των κατοίκων και η κτηνοτροφία με την οποία ελάχιστοι είχαν την δυνατότητα παλαιότερα να μπόρεσαν να ασχοληθούν. Η ενασχόληση με αυτή, υποδηλώνεται πολύ ξεκάθαρα μάλιστα με την ύπαρξη ξεχωριστών, αρκετά μεγάλων τμημάτων για στάβλους μέσα στα όρια του περιτειχίσματος του σπιτιού, δίπλα από τους εξωτερικούς βοηθητικούς χώρους, για τους οποίους έγινε αναφορά. Στην περαιτέρω οικονομική εξέλιξη των δύο πιο πλούσιων οικογενειών να σημειώσουμε ότι σημαντικό ρόλο διαδραμάτισε ο θεσμός του καφενιού οποίος σαν μοναδικό «στέκι» του χωριού αποτελούσε μια ιδιαίτερα επικερδή επιχείρηση.

Παλαιότερα, όπως προκειππει μέσα από τις πιο πάνω παρατηρήσεις, οι ταξικές διαφοροποιήσεις μέσα σε μια κοινότητα, ήταν ακόμα πιο έντονες από ότι τις βιώνουμε σήμερα. Τα δεδομένα παρόλα αυτά, μέχρι και τις μέρες μας, παραμένουν τα ίδια αφού και πάλι στην μειοψηφία ανήκει η ευημερούσα τάξη και η μεσαία κυρίως τάξη έρχεται να συμπληρώσει το σύνολο, την πλειοψηφία του λαού. Πιθανώς και στον μέλλον αυτές οι διαφοροποιήσεις στη σύγχρονη κοινωνία μας, να μπορούν να είναι ακριβώς με

Τοιχοποιίες

Εικ. 24
Σε όλα σχεδόν τα σπίτια του χωριού, χρήση πέτρας της Τόχνης και επιχρίσματος.

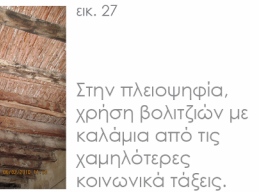

Εικ. 25
Στους βοηθητικούς χώρους γύρω από την αυλή, χρήση για τις τοιχοποιίες, πέτρας στο κάτω μέρος και πλινθιού στο πάνω.

Στέγες

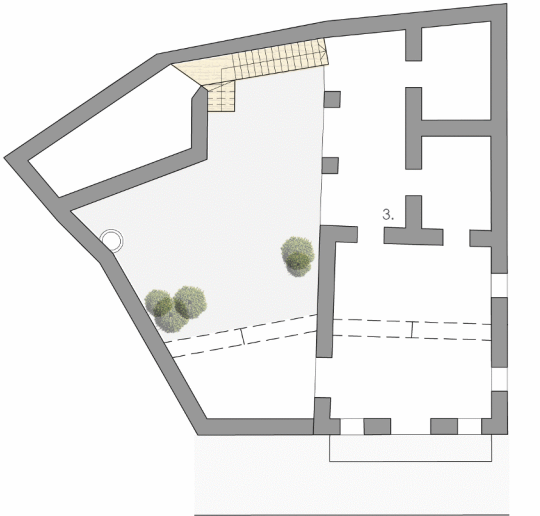
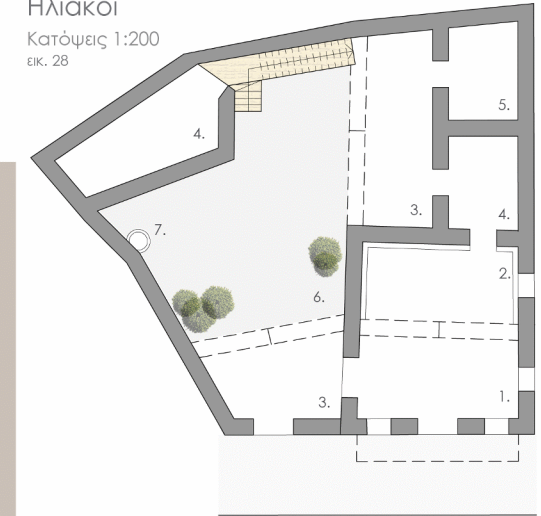
Εικ. 26
Στην πλειοψηφία, χρήση μορίνων με ψαθαρκές από τις υψηλότερες κοινωνικά τάξεις.

Εικ. 27
Στην πλειοψηφία, χρήση βολιτζιών με καλάμια από τις χαμηλότερες κοινωνικά τάξεις.

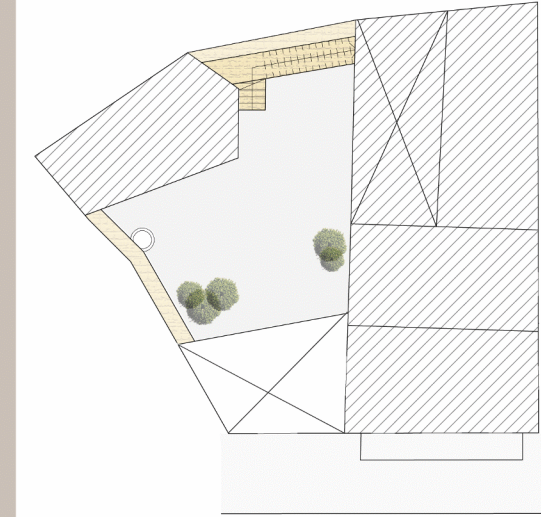
Ηλιακοί

Κατόψεις 1:200
εικ. 28

Περίπτωση 1
εικ. 29

Διώροφο δίχωρο με δύο μικρότερους ηλιακούς στο ισόγειο και ένα μεγαλύτερο στον όροφο.

Υπόμνημα

- 1. Δίχωρο
- 2. Σουβάντζα
- 3. Ηλιακός
- 4. Βοηθητικοί χώροι
- 5. Σώσπιτο
- 6. Εσωτερική αυλή
- 7. Φούρνος

Περίπτωση 2
εικ. 30

Υπαρξη ηλιακού στην είσοδο του σπιτιού καθώς και μεγάλου μπαλκονιού/ηλιακού κατά μήκος της πάνω εσωτερικής όψης του.